



Idrottsanläggningar på skolfastigheter



SPACESCAPE

Analys av idrottsrörelsens tillgång
till anläggningar på skolor

Idrottsanläggningar på skolfastigheter

**Analys av idrottsrörelsens tillgång till
anläggningar på skolor**

Centrum för idrottsforskning (CIF) är en statlig organisation med uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om idrottsforskning. CIF ansvarar för uppföljning av statens stöd till idrotten samt funktionshinderspolitiken inom idrottsområdet. CIF har också regeringens uppdrag att driva en kunskapsplattform för anläggningar och utemiljöer för idrott och fritid.

Idrottsanläggningar på skolfastigheter är del av 2024 års uppföljning av statens stöd till idrotten.

Rapporten finns att ladda ner som pdf på www.centrumforidrottsforskning.se

© Centrum för idrottsforskning 2025:1

Projektledning: Centrum för idrottsforskning

Författare: Helena Lundin Kleberg, uppdragsansvarig,
Karin Lobo Lundgren, William Öman, Spacescape

Språkgranskning: Anna Antonsson, Expressiva AB

Formgivning omslag: Spacescape

Foto: Jorgen Hendriksen/Unsplash

Tryck: Elanders Sverige AB

ISBN: 978-91-988551-6-6

Förord

I mars 2024 fick Centrum för idrottsforskning (CIF) i uppdrag av regeringen att genomföra en övergripande kartläggning och analys av idrottsrörelsens tillgång till idrottsanläggningar, främst inom kommunala skolfastigheter, men även i ”andra kommunala lokaler, privatägda idrottsanläggningar och skolfastigheter”. I uppdraget ingick också att lyfta fram ”goda och kostnadseffektiva exempel och lösningar på hur tillgången till lokaler och ytor skulle kunna förbättras genom frivillig samverkan”.¹

Denna rapport är CIF:s svar till regeringen. Med hjälp av analysföretaget Spacescape presenterar vi här resultatet av en större nationell kartläggning av skolors idrottsanläggningar. Spacescapes kartläggning redogör för omfattningen av skolornas idrottslokaler i förhållande till det totala beståndet av idrottsanläggningar i Sverige, samt dess nyttjande efter skoltid. Vidare i rapporten diskuteras förutsättningarna att öka idrottsrörelsens tillgång till skolanläggningar. Spacescape är ett forskningsdrivet konsultföretag med kompetens i bland annat arkitektur, samhällsplanering och stadsbyggnadsforskning. Företaget har stor erfarenhet av geografiska analyser.

Rapporten *Idrottsanläggningar på skolfastigheter – analys av idrottsrörelsens tillgång till anläggningar på skolor* bidrar med ny kunskap och viktiga insikter i möjligheterna till att effektivisera nyttjandet av idrottsanläggningar.

Varför en studie om idrottsrörelsens tillgång till skolors idrottsanläggningar?

Under senare år har den organiserade idrottsrörelsen fört en hård idrottspolitisk kamp för fler och bättre idrottsanläggningar. Ett argument är att många av dagens befintliga hallar och idrottsplatser blivit föråldrade, nedgångna och i stort behov av renoveringar. Till detta kommer uppfattningen att anläggningsbeståndet inte ökat i takt med befolkningstillväxten, vilket skapat ett högre tryck på befintliga anläggningar, särskilt i storstadsområden. Det är mot denna bakgrund som Riksidrottsförbundet i sitt intressepolitiska program fastslår följande:

¹ Socialdepartementet (2024). ”Uppdrag att följa upp statens stöd till idrotten”. Diarienummer: S2024/00636.

En grundläggande förutsättning för ett starkt föreningsliv i Sverige är att idrottsföreningar har en pålitlig tillgång till platser för idrott. Utan rätt förutsättningar så stannar idrotten, och det gör även de positiva värden som idrottsrörelsen skapar i samhället.

Våren 2022 lät Riksidrottsförbundet dessutom genomföra en större enkätstudie bland sina lokala idrottsföreningar. Studien visade att ungefär en fjärdedel av föreningarna upplevde ett stort behov av mer plats/yta och fler tider för idrottsverksamhet. Bristen var särskilt uttalad i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö, där nära hälften av föreningarna sade sig vara i stort behov av fler tider. Även i storstädernas kranskommuner och i andra större städer svarade över en tredjedel av föreningarna att de hade stort behov av fler tider och mer plats/yta.²

I svensk idrottspolitik är anläggningsfrågor framför allt ett kommunalt ansvarsområde.³ Kommuner är ofta både fastighetsägare och ansvariga för driften av de idrottsanläggningar som idrottsföreningar använder. Ofta får föreningar även sina hyresavgifter subventionerade. För de anläggningar som kommuner inte äger men som idrottsföreningar nyttjar är det också vanligt att föreningar får någon form av kommunala driftbidrag.

Det är svårt att fastställa den kostnad som Sveriges kommuner lägger på idrotts- och fritidsanläggningar, men enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) rör det sig om uppskattningsvis 1 554 kronor per invånare, totalt cirka 16 miljarder kronor.⁴

Skolfastigheter som en resurs för idrottsföreningar

Skolors särskilda ytor för idrottsundervisning är en viktig resurs för många av landets idrottsföreningar. Att skolfastigheter ska vara tillgängliga för annan verksamhet efter skoltid är inte självklart, men i praktiken vanligt förekommande. Bygandet av gymnastiksalar på skolor kan historiskt spåras tillbaka till mitten av 1900-talet. Innan dess var det snarare undantag än regel att skolor hade ordentliga lokaler för idrott. I folkskolan hade gymnastikundervisningens anläggningsbehov ofta lösts enkelt och provisoriskt, exempelvis genom att man lät montera ribbstolar på ena väggen för att snabbt kunna omvandla ett klassrum till en gymnastiksal.⁵

2 Riksidrottsförbundet (2022). *Riksidrottsförbundets anläggningsenkät*, *Webbsida*.

3 Sveriges kommuner och regioner (2020). *Anläggningsrapporten 2019 – idrott och fritid*.

4 Rådet för främjande av kommunala analyser. *Kolada*, *Webbsida*.

5 Riksantikvarieämbetet (2020). *Skolhuset som samhällspegel – lärarhandledning*.

I ett betänkande från 1946 års skolkommision framhölls emellertid: ”betydelsen av att skolan blir en gemensam medborgerlig angelägenhet”. Kommissionen menade följaktligen att skolan skulle bli en samlingspunkt även för den vuxna befolkningen, bland annat via föreningslivet: ”Gymnastikavdelningen bör få begagnas av ortens idrottsföreningar”.⁶

Under den kommunala expansionen under 1960- och 1970-talen standardiserades många delar av den svenska samhällsbyggnadsprocessen. Detta satte tydliga avtryck på landets skolor, som i allt större utsträckning började bestå av flera separata byggnader: en för lågstadiet, en för mellanstadiet, ett gymnastikhus, ett hus för administration, matsal och bibliotek. Många av de klassiska ”gympasalar” som alltjämt finns i dag anlades under dessa decennier. Utmärkande för perioden var också att skolan skulle integreras i det omgivande samhället, som därmed skulle kunna nyttja skolans lokaler.⁷ Ett exempel på hur skolor började anpassas för att möta föreningsidrottens behov hittar vi i Uppsala i början av 1960-talet. Stadsfullmäktige fattade då principbeslutet att alla gymnastiksalar som uppfördes i samband med nya högstadie- och gymnasieskolor skulle utrustas med en inomhushall på 18 × 36 meter – en storlek anpassad för reglerna i handboll, basket och tennis.⁸

Idrottsrörelsens anläggningsbehov – och tillgång till skolfastigheter

För idrottsrörelsen har anläggningsfrågan – och särskilt den upplevda bristen på anläggningar – varit en central idrottspolitisk fråga i mer än 20 år. Orsakerna är flera. Den ökade professionaliseringen av idrotten, i synnerhet inom barn- och ungdomsidrotten, har lett till krav på mer specialiserade och specialutrustade anläggningar, samtidigt som fler träningstillfällen efterfrågas per individ. Detta har i sin tur ökat konkurrensen om anläggningarna, särskilt under specifika kvällstider. Därtill påverkar andra trender tillgången och utnyttjandet av idrottsanläggningar, såsom förändrade motionsvanor, framväxten av nya idrotter och städernas förtätning.

Dessa förändrade behov och förutsättningar kräver flera olika strategier för att säkerställa en ändamålsenlig tillgång till anläggningar för idrott och rörelse. Att bygga nytt är knappast den enda eller mest effektiva lösningen – varken ur ett hållbarhetsperspektiv, med tanke på den begränsade tillgången till byggbar mark, eller med hänsyn till kommunernas ekonomiska förutsättningar.

6 SOU 1948:27. ”1946 års skolkommisions betänkande med förslag till riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling”. Webbsida.

7 Sandahl, B. (2004). ”Idrottsämnet och de materiella förutsättningarna – exemplet Stockholm 1950–2000”. Webbsida.

8 Moen, O. (1992). *Från bollplan till sportcentrum*, s. 80.

Det är mot denna bakgrund som intresset nu riktats mot skolors idrottsanläggningar. I vilken utsträckning finns det skollokaler som skulle kunna nyttjas av idrottsföreningar men inte gör det idag? Regeringens uppdrag till CIF ska därför förstås som ett sätt att grundligt undersöka om möjligheter finns för ett mer effektivt nyttjande av befintliga resurser. Eller som Jakob Forssmed, socialminister med ansvar för folkhälsa, idrott och civilsamhälle, själv förklarade saken i samband med att CIF fick detta uppdrag:

Tillgång till lokaler och ytor för idrott är central för idrottsrörelsens möjlighet att bedriva verksamhet, inte minst barn- och ungdomsidrott. Att öka nyttjandegraden av redan befintliga idrottshallar, lokaler och ytor för idrott är en lågt hängande frukt ur såväl ett tids-, kostnads- som hållbarhetsperspektiv för att möjliggöra en större tillgänglighet för fler barn och unga.⁹

Trevlig läsning

Christine Dartsch Nilsson
Föreståndare,
Centrum för idrottsforskning

Innehåll

Resultatet i korthet	8
Om rapporten	11
Upplägg	14
Geografisk analys	19
Metod	19
Kartläggning skolor och anläggningar	22
Resultat: Idrottsanläggningar på skolfastigheter	25
Resultat: Skolor med bokningsbara anläggningar	29
Enkät till skolor	32
Metod	32
Resultat	34
Analys av bygglovsritningar	38
Metod	38
Resultat	39
Analys av bokningsdata	41
Metod	41
Bokningsgrad kommunvis	43
Bokningsgrad för enskilda anläggningar	45
Intervjuer med kommunrepresentanter	50
Metod	50
Faktorer som påverkar boknings- och nyttjandegrad	52
Goda exempel	60
Slutsatser	64
Reflektioner	69

Resultatet i korthet

Vi har genomfört utredningen genom flera delstudier. Bland annat har vi analyserat geografiska data och enkäter samt intervjuat representanter för skolor och bokningsansvariga i kommunerna. Här lyfter vi fram fem slutsatser från vår omfattande studie. Dessa bedömer vi som särskilt intressanta utifrån utredningens huvudsakliga frågeställning om att kartlägga idrottsrörelsens tillgång till idrottsanläggningar på skolfastigheter.

Skolorna är viktiga platser för idrottsrörelsen

Utifrån hypotesen att skolfastigheter främst har anläggningstyperna idrottshall/gymnastiksal samt bollplaner har fokus legat på dessa typer. En delstudie av geografiska data för samtliga bokningsbara hallar och bollplaner i Sverige visar att hallarna i mycket stor utsträckning finns på skolor. Två tredjedelar av samtliga hallar som är allmänt tillgängliga för bokning finns på skolfastigheter. Allra vanligast är att de mindre hallarna finns på skolfastigheter. Här kallar vi den typen av hallar för gymnastiksal. Analysen visar att 75 procent av de bokningsbara gymnastiksalarna finns på skolfastigheter. Den större varianten av hall, som är minst 18 x 36 meter är också vanligt förekommande: 50 procent av dessa hallar finns på skolfastigheter.

Motsvarande analys av bollplaner (med gräs eller konstgräs) visar att bara var tjugonde bokningsbar bollplan finns på skolfastigheter.

Resultatet visar att skolorna är viktiga platser för idrottsrörelsens tillgång till framför allt hallar.

Att anläggningen ligger på en skolfastighet behöver inte betyda att skolan har rådighet över tillgången

Genom intervjuer med bokningsansvariga i 13 utvalda större kommuner har en kartläggning av olika hyresmodeller genomförts. Kartläggningen visar att rådigheten över idrottsanläggningarna på skolor varierar. I de flesta kartlagda kommuner hyr idrottsförvaltningen anläggningar direkt av det kommunala bolag som äger lokalerna, och hyr sedan ut lokalerna till idrottsrörelsen. I de här fallen har skolorna var för sig liten rådighet över huruvida lokalen hyrs ut eller inte. I hyresmodeller där utbildningsförvaltningen är första hyresgäst, förekommer det oftare att skolor säger nej till uthyrning av olika skäl.

Det finns idrottslokaler på skolor som inte är tillgängliga för idrottsrörelsen – men det är svårt att bedöma omfattningen

I den allmänna debatten förekommer det diskussioner om att det finns idrottslokaler på skolor som skulle kunna användas av idrottsrörelsen, men som inte är tillgängliga. Att identifiera den här typen av lokaler – som alltså bara är tillgängliga för skolans verksamhet – är av naturliga skäl svårt. Det finns inga register över samtliga skollokaler kategoriserade efter typ eller liknande. För att försöka besvara frågan om det finns idrottslokaler som inte är tillgängliga för bokning har två olika metoder använts: dels en enkät riktad till skolor i 13 större kommuner dels en analys av bygglovsritningar för ett urval av skolor i Stockholms stad. Båda analyserna tyder på att det finns idrottslokaler i skolor som inte är tillgängliga för bokning. Analyserna bygger på ett mindre urval av skolor, vilket gör det svårt att bedöma omfattningen. Grova beräkningar indikerar att andelen skolor med en hall som inte är tillgänglig för bokning skulle kunna röra sig om 15 procent av samtliga skolor i 13 större kommuner, och 25 procent av samtliga kommunala grundskolor i Stockholm.

Idrottslokaler som inte är tillgängliga för idrottsrörelsen saknar ofta rätt förutsättningar

För att förstå vad som gör att vissa idrottslokaler på skolor inte hyrs ut har vi intervjuat skolpersonal samt kommunernas bokningsansvariga på idrottsförvaltningarna. De intervjuade lyfter flera olika anledningar men övergripande kan tre orsaker identifieras:

- Det finns tekniska orsaker, som att lokalen inte går att nå utan att passera övriga delar av skolan, att larmsystemet inte är anpassat för att man bara ska använda delar av lokalen eller att det saknas låssystem som gör att externa användare kan låsa upp vissa tider.
- Efterfrågan är låg på grund av att lokalen inte uppfyller idrottsrörelsens behov/krav vad gäller till exempel storlek, utrustning eller förrådsmöjligheter.
- Uthyrning riskerar att öka slitaget på eller skadegörelse av lokalerna och/eller utrustningen.

Sammantaget får vi bilden av att aktörerna har gjort aktiva val att inte hyra ut lokalen för att de bedömer att förutsättningar saknas.

För att mer effektivt kunna nyttja befintliga lokaler finns behov av både organisatoriska förändringar, förändringar i byggnader samt dialog mellan kommuner och idrottsrörelsen.

Det framstår som att kommuner med hyresmodeller där idrottsförvaltningen är första hyresgäst har större möjligheter att nyttja hallar på skolor efter skoltid. Att se över hur uthyrningen organiseras verkar kunna vara en viktig pusselbit för att frigöra fler lokaler för idrottsrörelsen.

Genom förändringar i larmsystem, låssystem eller entrésituationer verkar det som att vissa idag outnyttjade lokaler skulle kunna nyttjas bättre. I flera kommuner pågår redan ett sådant arbete, men kostnaderna är förhållandevis stora. Det gör att förändringarna går långsamt.

Det verkar finnas en typ av matchningsproblem där vissa hallar inte nyttjas för att de inte uppfyller idrottsrörelsens behov vad gäller storlek eller utrustning. Alla idrotter, och föreningar, har sina förutsättningar, och förutsättningarna ser olika ut på olika skolor. För att få bättre förståelse för hur lokalerna kan förändras för att bättre uppfylla kraven, eller hur idrottsverksamheten skulle kunna förändras för att bättre nyttja befintliga lokaler behövs en fördjupad dialog mellan kommuner och idrottsförbund.

Om rapporten

Bakgrund

Denna studie har genomförts av analysföretaget Spacescape på uppdrag av Centrum för idrottsforskning (CIF). Undersökningen är en del av CIF:s regeringsuppdrag att genomföra en övergripande kartläggning och analys av idrottsrörelsens tillgång till idrottsanläggningar inom främst kommunala skolfastigheter.

Utmaningar

I Sverige är kunskapsläget mycket begränsat i många frågor som rör tillgången till och omfattningen av anläggningar och ytor för idrott och fysisk aktivitet. En förklaring är att det inte finns en allmänt accepterad klassificering av olika anläggningstyper. Något nationellt register över befintliga anläggningar finns inte. Eftersom offentliga idrottsanläggningar dessutom i huvudsak är ett kommunalt ansvarsområde är variationen stor i fråga om kommuners ambitionsnivåer och anläggningsstrategier. Till detta kommer alla anläggningar som anläggs och drivs i privat regi. Studien är därmed att betrakta som ett pionjärarbete i ett stort och komplicerat kunskapsfält. Rapporten baseras på en övergripande nationell kartläggning och fördjupade analyser i ett urval av Sveriges kommuner. Vår ambition är att bidra med ny kunskap och viktiga insikter. Samtidigt är det viktigt att understryka att alla resultat ytterst måste uppfattas som preliminära – och att det finns ett stort behov av fortsatt forskning om förekomsten av ytor för idrott och fysisk aktivitet i Sverige.

Fyra vägledande teman

Med denna reservation har följande teman varit vägledande för denna studie. Ett första och övergripande tema handlar om skolors idrottsanläggningar i förhållande till det totala beståndet av idrottsanläggningar i Sverige. Går det att uppskatta hur stor andel av det totala antalet idrottsanläggningar som utgörs av idrottsanläggningar på skolor?

Ett andra tema handlar om och hur skolornas idrottsanläggningar användes efter skoltid. Finns det idrottsanläggningar på skolor som idag inte alls nyttjas utanför skoltid? Om ja, kan vi säga något om omfattningen och karaktären på dessa anläggningar? Finns det förklaringar till att de inte utnyttjas efter skoltid?

Ett tredje tema handlar om de anläggningar på skolor som utnyttjas efter skoltid. Vad vet vi om dessa? Används de av idrottsföreningar eller av andra aktörer?

Vårt fjärde och sista tema är framåtblickande. Finns det en potential att öka tillgången av skolans idrottsanläggningar till andra aktörer såsom föreningsidrotten? Kan detta vara ett led i att minska idrottsrörelsens upplevda brist på tillgängliga ytor och anläggningar för idrott? Finns det goda och kostnadseffektiva exempel och lösningar på hur tillgången till lokaler och ytor skulle kunna förbättras?



Upplägg

Fem delstudier

Vi har genomfört utredningen i fem delstudier:

Delstudie 1: Geografisk analys av anläggningar och skolor i hela landet

Analysen gjordes på nationell nivå, där bokningsbara idrottsanläggningar på skolfastigheter identifieras geografiskt. I analysen tittade vi på anläggningstyperna hallar och bollplaner. Syftet var att få en bild av dels vilken typ av idrottsanläggningar som finns på skolor, dels i vilken grad skolfastigheter har idrottsanläggningar. Vi använder resultatet i efterföljande delstudier.

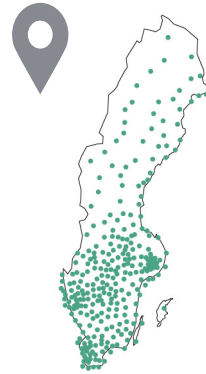
Delstudie 2: Enkät till skolor i ett urval av kommuner

Vi skickade ut en enkät för att undersöka i vilken grad skolor ändå har en hall på skolan, om de enligt den geografiska analysen saknar bokningsbar hall ändå har en hall på skolan, genomfördes en enkät riktad till skolorna. Enkäten skickades till skolor i 13 utvalda kommuner. Syftet var att få en bild av huruvida det finns lokaler som inte är tillgängliga för bokning.

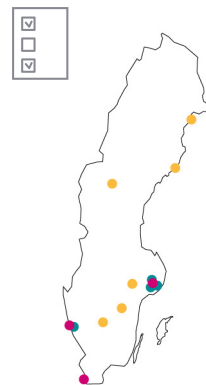
Delstudie 3: Analys av bygglovsritningar i Stockholms stad

Som ett komplement till enkäten analyserade vi bygglovsritningar för ett urval av skolor i Stockholms stad. Vi undersökte skolor som enligt den geografiska analysen saknar bokningsbar hall, med syfte att identifiera en eventuell hall på skolan. Syftet var även här att få en bild av huruvida det finns lokaler som inte är tillgängliga för bokning.

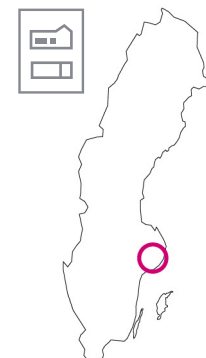
1



2

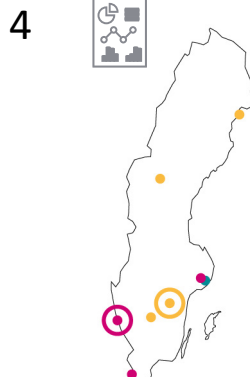


3



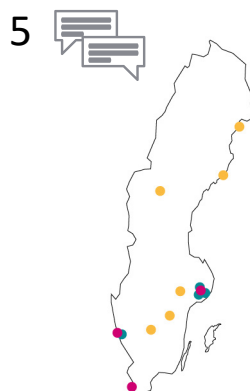
Delstudie 4: Analys av bokningsdata för ett urval av kommuner

Vi analyserade bokningsgrad för hallar i de kommunala bokningssystemen för 8 av de 13 utvalda kommunerna. I 2 kommuner gjorde vi mer finskaliga geografiska analyser av samband mellan bokningsgrad och läge. Syftet var att beskriva hur bokningsgraden varierar, om det finns bokningsbara anläggningar som bokas i mindre grad, samt vad som påverkar bokningsgraden.



Delstudie 5: Intervjuer med bokningsansvariga i ett urval av kommuner.

Vi intervjuade bokningsansvariga i de 13 utvalda kommunerna. Syftet var att förstå förutsättningar för uthyrning av de kommunala anläggningarna, samt vilka utmaningar och möjligheter som kommunerna identifierar.



Urval av kommuner och kommungrupper

För att kunna genomföra utredningen inom rimlig tid har vi gjort vissa av analyserna för ett urval av kommuner. Urvalet av kommuner har gjorts i nära samråd med Centrum för idrottsforskning.

Utvalda kommungrupper

I ett första skede avgränsades tre kommungrupper utifrån SKR:s indelning. SKR kommungruppsindelning består av totalt nio grupper. I urvalet används de tre kommungrupperna storstäder, större stad samt pendlingskommun nära storstad. Dessa valdes ut eftersom frågan om anläggningsbrist ansågs vara mest aktuella i städer av större storlek. I den geografiska studien (delstudie 1) delar vi i vissa fall upp resultatet på dessa kommungrupper. Resultatet avser då samtliga kommuner i de tre grupperna. Invånarna i kommunerna i de tre utvalda kommungrupperna utgör cirka 60 procent av landets befolkning.

Två av delstudierna fokuserar på ett urval av 13 kommuner. Urvalet av enskilda kommuner baseras på en önskan om en representation från de tre kommungrupperna, en geografisk spridning i landet samt kommunernas tillgång till bokningsdata. Eftersom frågan om anläggningsbrist bedömts vara mest aktuell för storstäder bestämdes att samtliga storstadskommuner skulle ingå. De ingående 13 kommunerna presenteras i tabell 1.

Invånarna i de 13 utvalda kommunerna utgör cirka 30 procent av landets befolkning.

<i>Storstäder</i>
3 av 3 kommuner i gruppen ingår i urvalet
Göteborg
Malmö
Stockholm
<i>Pendlingskommun nära storstad</i>
4 av 43 kommuner i gruppen ingår i urvalet
Tyresö
Sollentuna
Botkyrka
Mölnadal
<i>Större stad</i>
6 av 23 kommuner ingår i urvalet
Eskilstuna
Jönköping
Linköping
Umeå
Östersund
Luleå

Tabell 1. Kommuner i urvalet av 13 kommuner, uppdelat på kommungrupper enligt SKR:s kommungruppsindelning.

Urval av anläggningstyper

I samråd med Centrum för idrottsforskning beslöt vi att avgränsa studien till två huvudtyper av idrottsanläggningar: hallar och bollplaner. Hallar är det som i dagligt tal ofta kallas för idrottshall eller gymnastiksal. Bollplaner är planer avsedda för fotboll med underlag av gräs eller konstgräs. Huvudkategorin hallar har två underkategorier: idrottshall och gymnastiksal. Huvudkategorin bollplaner har fyra underkategorier baserat på underlag och storlek. Definitionen av de två anläggningstyperna bygger på ett arbete genomfört av Riksidrottsförbundet och presenteras i tabell 2.

Hall	Definition Avser byggnad med linjer, mått och utrustning avsedda för basket, handboll, innebandy och/eller volleyboll.
Underkategori	
Gymnastiksal	Hall med mindre aktivitetsyta än 18*36 meter
Idrottshall	Hall minsta aktivitetsyta 18*36 meter
Bollplan	Definition Avser anläggning med linjer, mått och utrustning avsett för fotboll. Även andra sporter kan nyttja platsen (såsom amerikansk fotboll och ultimate frisbee). Anläggningen kan vara olika stora och av olika underlag.
Underkategori	
Gräs 5–9 personer	Mindre bollplan i gräs avsedd för 5–9 personer
Gräs 11 personer	Fullstor bollplan i gräs avsedd för 11 personer
Konstgräs 5–9 personer	Mindre bollplan i konstgräs avsedd för 5–9 personer
Konstgräs 11 personer	Fullstor bollplan i konstgräs avsedd för 11 personer

Tabell 2. Definitioner av ingående idrottsanläggningar, baserat på Riksidrottsförbundet.

Avgränsningen av anläggningstyper gjordes utifrån hypotesen att det framförallt är dessa typer av anläggningar som återfinns på skolor. Under det inledande arbetet med den geografiska analysen visade det sig att bollplaner mer sällan finns på skolor. Efterföljande delstudier fokuserade därför enbart på hallar.

Geografisk analys

Metod

Den geografiska analysen bygger på en kombination av tre datakällor: lägen för bokningsbara idrottsanläggningar, lägen för skolor samt fastighetsområden. Genom att kombinera källorna kan vi identifiera bokningsbara anläggningar på skolor.

Datakällor

Data för bokningsbara anläggningar

Information om bokningsbara anläggningar kommer från Riksidrottsförbundet som gjort en omfattande nationell kartläggning av idrottsanläggningar. I den här utredningen använder vi två huvudkategorier av anläggningar: bollplaner och hallar. I underlaget representeras dessa geografiskt som punkter. Riksidrottsförbundets kartläggning är den mest heltäckande information som finns tillgänglig. Inom ramen för den här utredningen har vi gjort en granskning för ett urval av kommuner. Granskningen har bestått i att jämföra Riksidrottsförbundets geodata med geodata från kommunala register. Felaktigheterna som identifierades bedöms vara så små att de inte har betydelse för slutsatserna i den här utredningen.

Riksidrottsförbundet kartlägger inte alla bollplaner och hallar utan har definierat vissa typer av anläggningar. Definitionerna presenteras på sida 17. Avgränsningen innebär att vissa typer av anläggningar som kan förekomma på skolor inte finns med i kartläggningen. Några exempel är bollplaner med grusunderlag eller motionslokaler som inte är avsedda för basket, handboll, innebandy eller volleyboll. Riksidrottsförbundets kartläggning fokuserar på anläggningar som är tillgängliga för idrottsrörelsen. Det innebär att kartläggningen i princip bara innehåller anläggningar som är allmänt tillgängliga för bokning. Vi kallar anläggningarna bokningsbara i den här utredningen, för att skilja dem från anläggningar som inte är tillgängliga för idrottsrörelsen. Om en skola har en hall eller bollplan som inte går att boka finns den alltså inte med i underlaget.

Underlaget avser situationen år 2023.

Data för skolor

Geografiska data tillhandahålls av Skolverket. I underlaget representeras varje skolenhet som en punkt. För analysen av gymnasieskolor räknas flera skolenheter med samma typ av huvudman belägna på samma fastighet som en skola. Uppgifter om huvudman och skolform finns för respektive skolenhet. Underlaget avser år 2023.

Data för fastigheter

Data om fastighetsområden kommer från Lantmäteriet. Varje fastighet representeras som en polygon/yta.

Geografisk analys

1. Identifiera "skolfastigheter"

Först identifierar vi "skolfastigheter". Det gör vi genom att välja ut fastighetsområden som sammanfaller med skolpunkter. I vissa fall återfinns skolor på mycket stora fastigheter som täcker även till exempel gator och parker. I de fallen används istället ett område på 200 meters radie kring skolpunkten som "skolfastighet". För varje yta beräknas antal skolpunkter efter huvudman och skolform (grundskola eller gymnasium).

2. Identifiera "skolfastigheter" med idrottsanläggning

Vi överlagrar de utvalda "skolfastigheterna" från steg 1 med data för idrottsanläggningar. För varje yta beräknas antal idrottsanläggningar uppdelat efter huvud- och underkategori.

Felkällor

Syftet med analysen är att dels identifiera anläggningar som hör till skolor, dels att identifiera skolor som har en bokningsbar idrottsanläggning. Här antar vi att en anläggning som ligger på en fastighet där det ligger en skola, också används inom skolverksamheten. Det kan sannolikt förekomma enstaka fall när anläggningen används av en annan verksamhet än den som använder skolbyggnaden.

Det förekommer också anläggningar som ligger nära skolor, på det som upplevs som en gemensam skolgård eller skolanläggning men som i själva verket är olika fastigheter. I de fallen kommer skolan alltså att räknas som en skola utan anläggning och anläggningen som en anläggning som är fristående från en skola. Se figur 1.

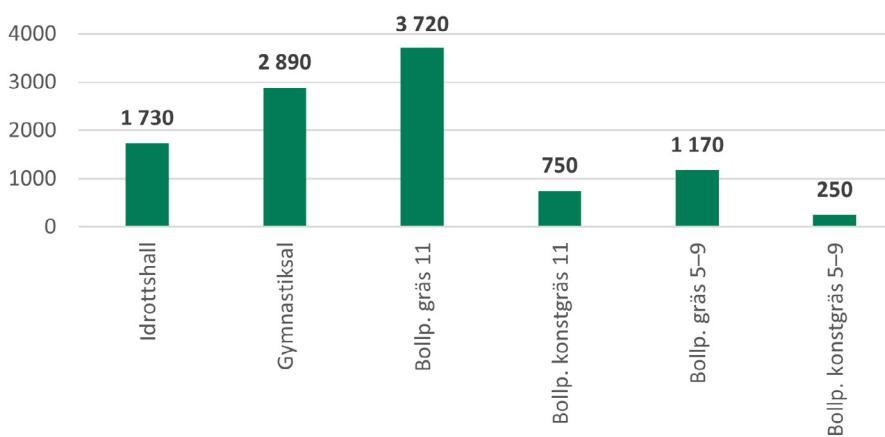


Figur 1. Exempel på hur fastighetsindelning kan påverka vad som räknas som en idrottsanläggning på skolfastighet.

Kartläggning skolor och anläggningar

Bokningsbara anläggningar

I Riksidrottsförbundets landstäckande kartläggning av bokningsbara hallar och bollplaner ingår totalt drygt 10 000 anläggningar, varav knappt hälften är hallar och resten är bollplaner. Detta gäller alltså samtliga anläggningar, både på och utanför skolfastigheter. Den vanligaste modellen av hall är den mindre modellen gymnastiksal. För bollplaner är gräsplaner för 11 spelare vanligast. Ingående anläggningar efter typ visas i figur 2.



Figur 2. Totalt antal anläggningar som ingår i studien, efter typ.

Tabell 3 visar ingående anläggningar efter kommungrupp. Av anläggningarna som ligger i de utvalda kommungrupperna finns flest anläggningar i kommungruppen större stad. Minst antal anläggningar finns i storstäder. Gymnastiksal är de van-

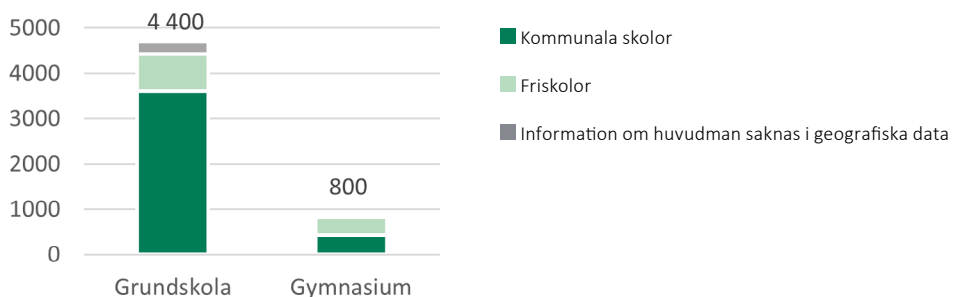
	Idrottshall	Gymnastiksal	Bollplan gräs 11	Bollplan konstgräs 11	Bollplan gräs 5-9	Bollplan konstgräs 5-9
Storstäder	130	340	130	120	30	70
Pendlingskommun nära storstad	320	420	260	190	90	90
Större stad	430	630	850	180	400	50

Tabell 3. Totalt antal anläggningar som ingår i studien, efter kommungrupp och anläggningstyp.

ligast förekommande anläggningarna i storstäder och pendlingskommuner nära storstad, medan bollplaner med gräs för 11 personer är den vanligast förekommande typen i större städer.

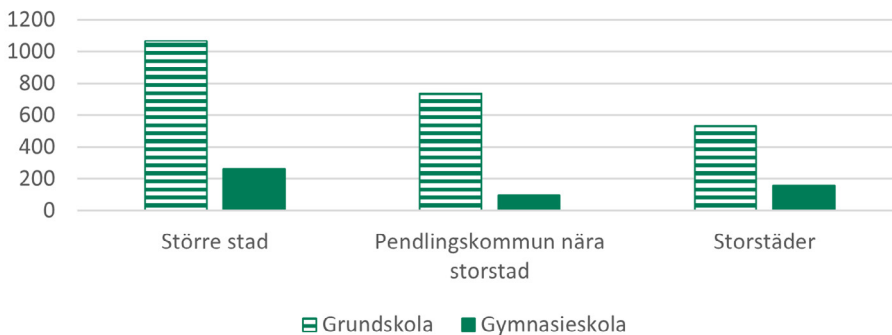
Skolor

Totalt ingår cirka 5 200 skolor i den nationella kartläggningen. Av dessa är cirka 4 400 grundskolor och övriga gymnasieskolor. En femtedel av grundskolorna är friskolor och cirka hälften av gymnasieskolorna är friskolor. För en mindre del skolor har huvudmannskapet inte kunnat kopplas geografiskt. Dessa skolor ingår inte i analyser som utgår från huvudmannatyp. Skolor efter skoltyp och huvudman visas i figur 3.

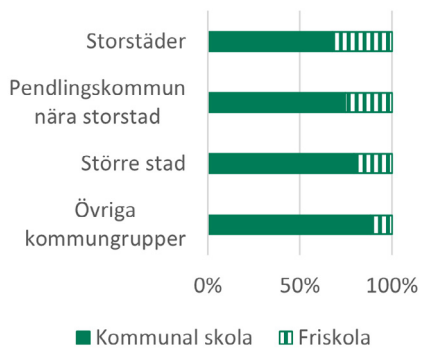


Figur 3. Antal skolor i efter skolform och huvudman.

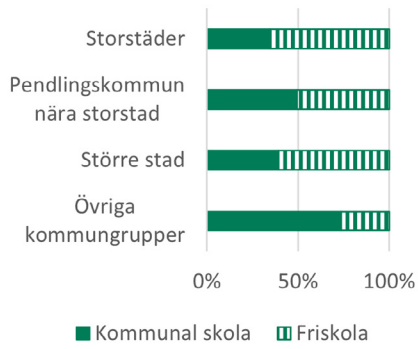
Figur 4 visar antal skolor i samtliga kommuner i de tre kommungrupperna som studien fokuserar särskilt på. Flest skolor finns i gruppen större stad. Figur 5 visar fördelning av skolor på olika huvudmän per kommungrupp. Störst andel kommunala grundskolor finns i kommungruppen större stad och störst andel friskolor finns i storstäder. För gymnasieskolor finns störst andel friskolor i storstäder.



Figur 4. Antal skolor per kommungrupp och skolförform.



Grundskolor



Gymnasieskolor

Figur 5. Fördelning av huvudmän per kommungrupp.

Resultat: Idrottsanläggningar på skolfastigheter

Vilken roll har skolornas anläggningar för tillgång till bokningsbara anläggningar?

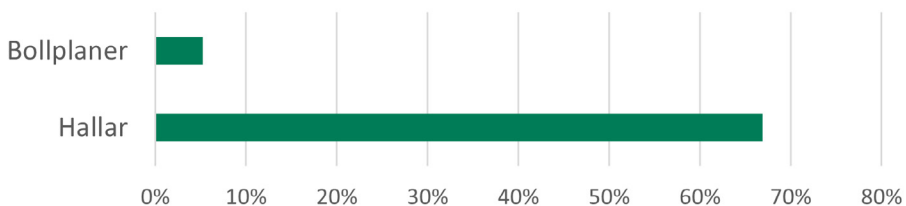
I det här avsnittet analyserar vi i vilken grad de bokningsbara anläggningarna av typerna hallar respektive bollplaner finns på skolfastigheter. Syftet är att ge en bild av vilken typ av idrottsanläggningar som finns på skolfastigheter, och därmed få en första förståelse för vilka idrotter som i hög grad är beroende av skolornas anläggningar.

En stor andel av de bokningsbara hallarna finns på skolfastigheter, men bara en liten del av bollplanerna

Genom att analysera alla bokningsbara anläggningar av typerna hallar och bollplaner och se om de ligger på skolfastigheter (se metod på sida 20), kan vi avgöra hur viktiga skolorna är som plats för att tillhandahålla den här typen av anläggningar. Resultatet visas i figur 6.

Analysen visar att två tredjedelar av de bokningsbara hallarna ligger på skolfastigheter (cirka 3 000 hallar), men bara cirka var tjugonde (cirka 300) av de bokningsbara bollplanerna.

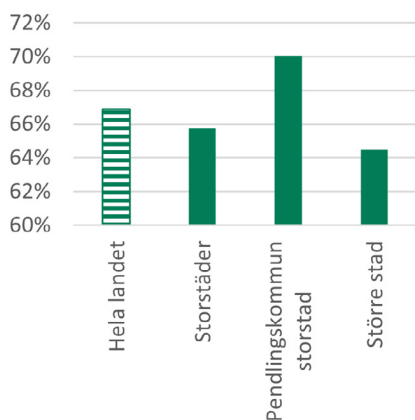
Resultatet kan tolkas som att idrottsrörelsen idag är mer beroende av skolornas anläggningar när det gäller idrotter som utövas i hallar än när det gäller idrotter som utövas på bollplaner.



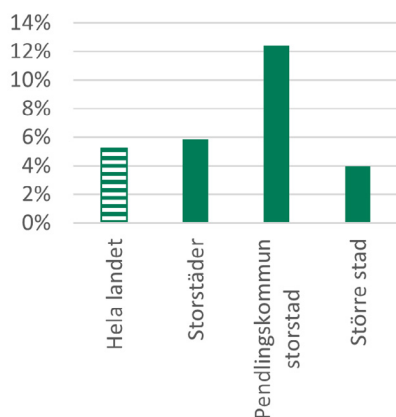
Figur 6. Andel av bokningsbara hallar och bollplaner på skolfastighet.

Pendlingskommuner har något fler bokningsbara anläggningar på skolor

En fördjupad analys beskriver skillnaden mellan de tre utvalda kommungrupperna Storstäder, Pendlingskommun nära storstäder samt Större städer. Analysen visas i figur 7 och figur 8. Skillnaderna är generellt små, men för båda hallar och bollplaner har pendlingskommuner nära storstad något större andel anläggningar på skolfastigheter jämfört med övriga kommungrupper, och landet som helhet. 70 procent av hallarna i pendlingskommuner (cirka 500 stycken) finns på skolfastigheter, jämfört med 67 procent i landet som helhet. I pendlingskommunerna finns 12 procent (cirka 70 stycken) av de bokningsbara bollplanerna på skolfastigheter, jämfört med 5 procent i hela landet, se figur 8.



Figur 7. Andel av hallar som finns på skolfastighet, per kommungrupp.

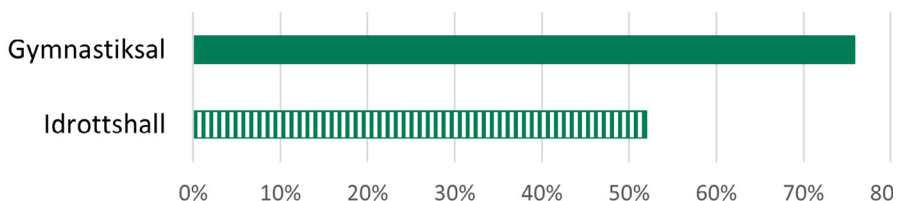


Figur 8. Andel av bollplaner som finns på skolfastighet, per kommungrupp.

Bokningsbara större hallar finns mer sällan på skolfastigheter

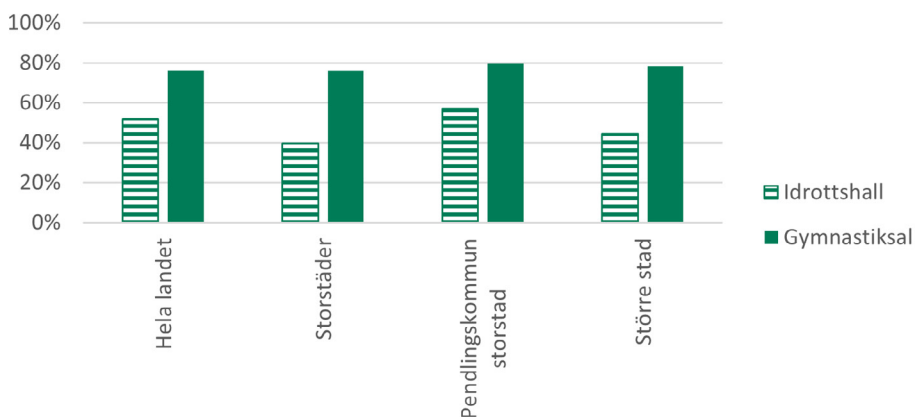
Hallarna kan delas in i två underkategorier: de större hallarna som vi här benämner idrottshallar är minst 18 x 36 meter, och de mindre hallarna som vi benämner gymnastiksalar är mindre än 18 x 36 meter.

Drygt hälften av de större idrottshallarna (cirka 900 stycken) finns på skolfastigheter, medan 75 procent (drygt 2 000) av de mindre hallarna (gymnastiksalarna) finns på skolfastigheter. Figur 9 visar i vilken grad de olika typerna finns på skolfastigheter.



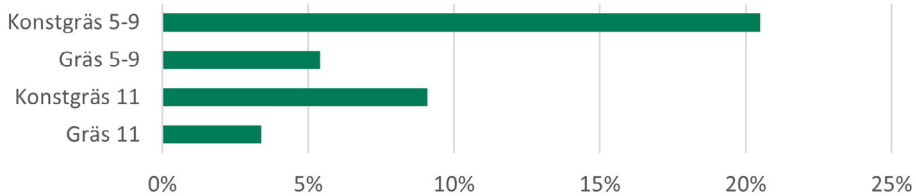
Figur 9. Andel av gymnastiksal respektive idrottshall som finns på skolfastighet.

Här finns också vissa skillnader mellan de analyserade kommungrupperna (figur 10): I storstäder och större städer finns färre av idrottshallarna på skolfastigheter jämfört med både pendlingskommuner nära storstad och landet som helhet. En hypotetisk förklaring skulle kunna vara kopplad till hallarnas byggår. Kommungrupperna storstäder och större städer består i högre grad av äldre bebyggelsestrukturer där sannolikt en större andel av skolorna också är äldre, och byggda under en tid när det var vanligare med mindre hallar.



Figur 10. Andel av gymnastiksal respektive idrottshall som finns på skolfastighet, per kommungrupp.

Bokningsbara konstgräsplaner och mindre planer finns i något högre grad på skolfastigheter



Figur 11. Andel av bokningsbara bollplaner som ligger på skolfastighet, efter typ.

Figur 11 visar i vilken grad olika typer av bollplaner finns på skolfastigheter. Sammantaget är det få bokningsbara bollplaner som finns på skolfastigheter: 5 procent (cirka 300 stycken) i hela landet. Av de bokningsbara bollplaner som ligger på skolfastigheter är det störst andel i kategorin konstgräsplaner för 5–9 spelare. I den kategorin finns en fjärdedel av de bokningsbara planerna på skolfastigheter (cirka 50 stycken). Även i kategorin konstgräsplaner för 11 spelare återfinns en något större andel på skolfastigheter än utanför.

Resultat: Skolor med bokningsbara anläggningar

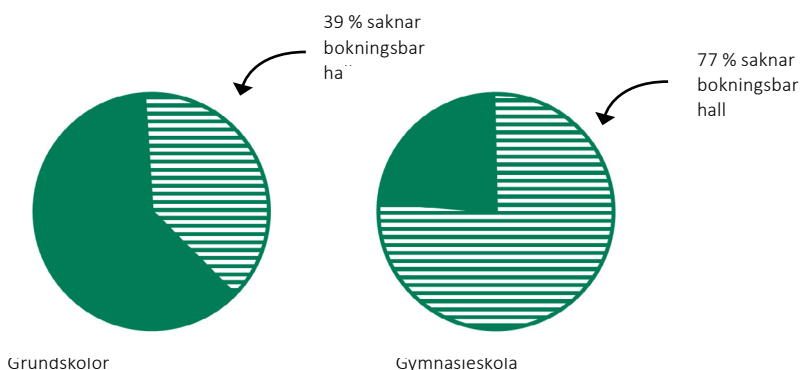
Vilka skolor saknar bokningsbara anläggningar?

I det här avsnittet analyserar vi geografiskt vilka skolor som saknar bokningsbara anläggningar på sin fastighet. Som konstaterats i föregående avsnitt är det framför allt för anläggningstypen idrottshallar och gymnastiksalor som skolornas anläggningar har betydelse. Analysen fokuserar därför på den typen av anläggningar.

Syftet är dels att övergripande identifiera skolor som saknar bokningsbara anläggningar, samt dels att beskriva eventuella skillnader mellan skolformer och huvudmän. Syftet är också att identifiera skolor som saknar bokningsbara anläggningar, för att kunna göra fördjupade analyser kring vad detta beror på.

39 procent av grundskolorna och 77 procent av gymnasieskolorna saknar bokningsbar hall på sin fastighet

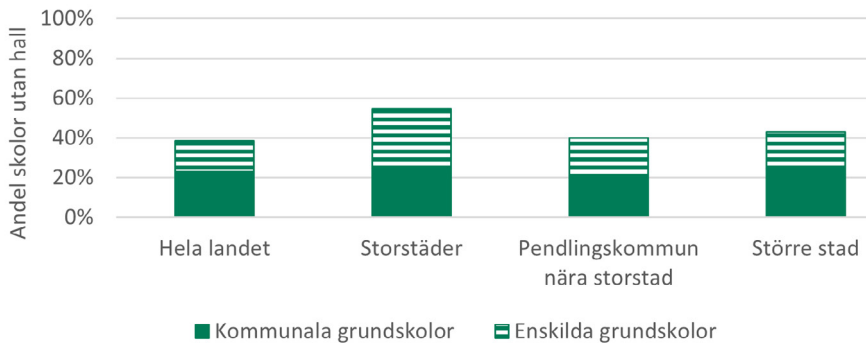
Figur 12 visar fördelningen av skolor med och utan bokningsbar hall. 39 procent av grundskolorna i analysunderlaget (cirka 1 700) har inte någon bokningsbar hall på sin fastighet. Samma sak gäller för 77 procent av gymnasieskolorna (cirka 600). Analysen gäller huruvida bokningsbara anläggningar sammanfaller med fastigheter där det också finns en skola, och fångar alltså inte om skolan har tillgång till en hall för idrottsundervisning. Skolan kan ha en hall som inte är bokningsbar. Det förekommer också att skolor använder sig av idrottslokaler som ligger på andra närliggande fastigheter.



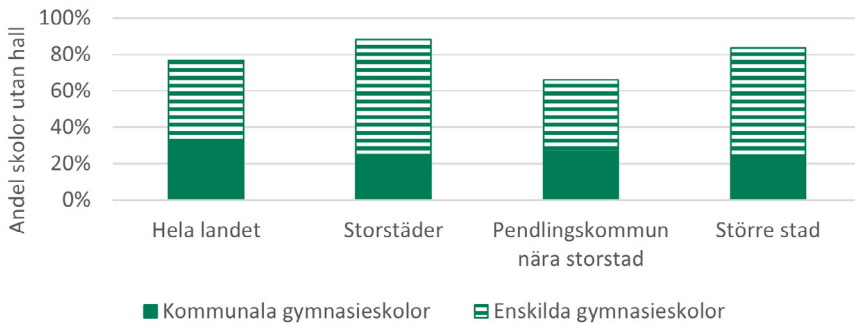
Figur 12. Skolor med och utan bokningsbar hall.

I storstäder saknar störst andel skolor bokningsbara hallar på sin fastighet

Figur 13 och figur 14 visar om skolor har en bokningsbar hall, uppdelat på kommungrupp. Siffrorna visar att grundskolor i kommungruppen storstäder i större utsträckning saknar hallar på sin fastighet. Här är det 55 procent av grundskolorna som saknar bokningsbar hall (cirka 300 stycken) jämfört med 39 procent i landet som helhet. För gymnasieskolor är det en något större andel i både storstäder och större städer som saknar bokningsbar hall: 88 respektive 84 procent (cirka 140 respektive 220 stycken), jämfört med 77 procent i landet som helhet.



Figur 13. Andel grundskolor utan bokningsbar hall, uppdelat på kommungrupp och huvudmannatyp.



Figur 14. Andel gymnasieskolor utan bokningsbar hall, uppdelat på kommungrupp och huvudmannatyp.

Både i landet som helhet och i de tre utvalda kommungrupperna är friskolorna överrepresenterade bland skolor som saknar bokningsbar hall. Figur 13 visar hur fördelningen mellan huvudmannatyp ser ut i gruppen skolor utan bokningsbar hall. Den fördelningen kan jämföras med fördelningen av huvudmannatyp i samtliga skolor i underlaget, som tidigare har presenterats i Figur 3 och figur 5.

19 procent av samtliga grundskolor i underlaget är friskolor. I gruppen grundskolor utan bokningsbar hall utgör friskolorna 40 procent. Skillnaderna finns för både grundskolor och gymnasieskolor, och i alla tre undersökta kommungrupper. De är dock större för grundskolor, och allra störst för grundskolor i storstäder. Av samtliga grundskolor i storstäder är 32 procent friskolor. Av grundskolor i storstäder utan bokningsbar hall utgör friskolor 55 procent.

Det är ovanligt att friskolornas lokaler ingår i de kommunala bopningssystemen. Friskolor som ligger på samma fastighet *kan* själva hyra eller äga lokalen, och upplåta den för idrottsrörelsen, men det kan troligtvis också handla om att friskolan hyr själva skolbyggnaden men inte en friliggande idrottslokal på fastigheten.

Enkät till skolor

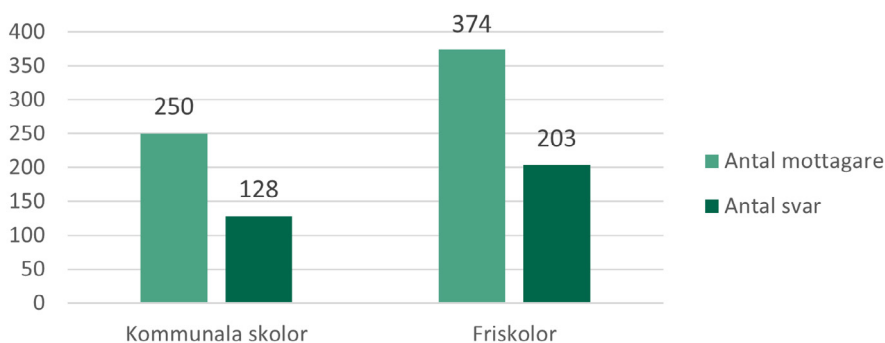
Metod

Analysen av geografiska data för hela landet visade att 39 procent av grundskolorna och 77 procent av gymnasieskolorna inte har en bokningsbar hall på skolans fastighet. Den geografiska analysen svarar dock inte på om skolorna helt saknar hall, eller om de har en hall men inte hyr ut den. För att kunna svara på den frågan skickade vi en enkät till samtliga skolor i de 13 fokuskommunerna som enligt analysen saknar bokningsbar hall på sin fastighet.

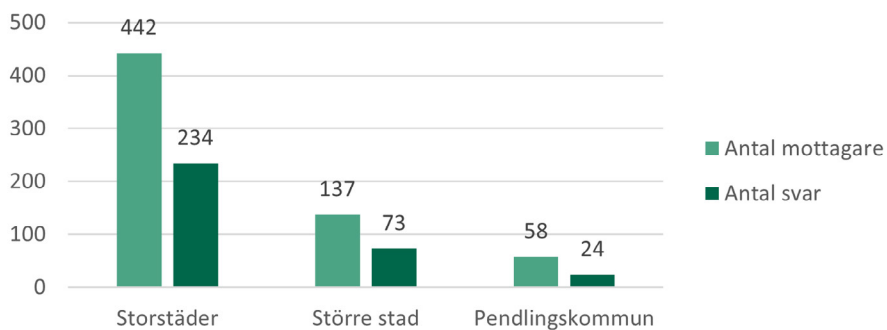
Vi ställde frågan ”Har er skola en idrottshall/gymnastiksal på skolans område?”. De som svarade ”Ja” fick en fråga om de ville ställa upp på en uppföljande intervju. Intervjun handlade om skolornas syn på uthyrning av lokaler. Figur 17 visar ett schema för urvalet av skolor från geografisk analys till intervju.

Totalt fanns 1 302 skolor i de 13 kommunerna. Den geografiska analysen identifierade 624 skolor som saknade bokningsbar hall och enkäten skickades därför till dessa. Vi fick 327 svar, vilket ger en svarsfrekvens på drygt 52 procent. Av mottagarna var 250 kommunala skolor och 374 friskolor. Mottagare och svarsfrekvens visas i figur 15 och figur 16.

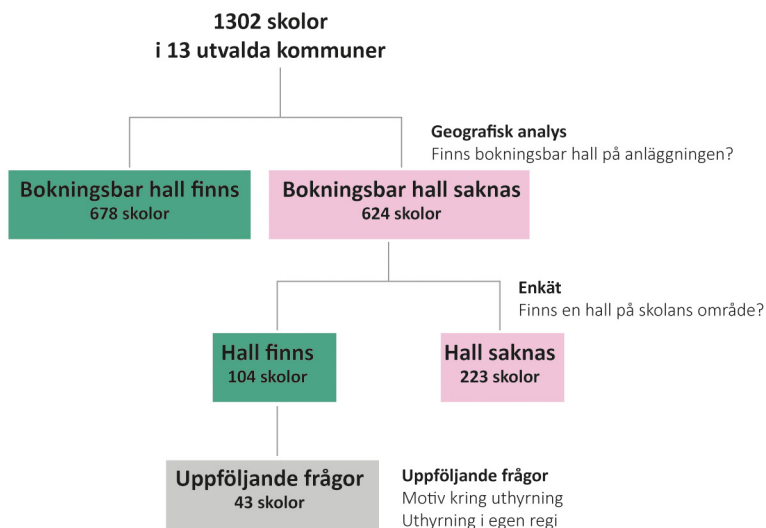
43 skolor svarade ja till att bli kontaktade för uppföljande frågor och vi kontaktade samtliga av dessa.



Figur 15. Mottagare och svarsfrekvens i skolenkät, efter huvudman.



Figur 16. Mottagare och svarsfrekvens i skolenkät, efter kommungrupp.



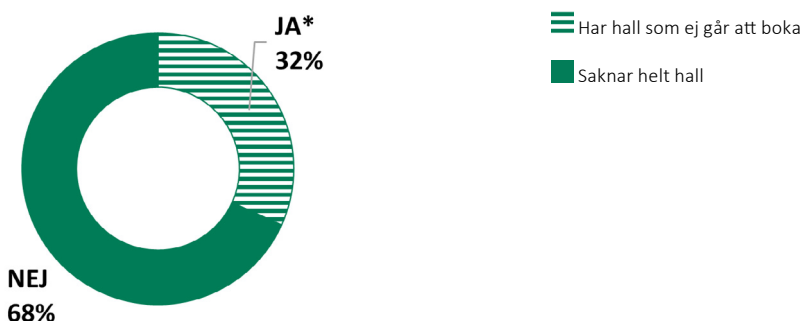
Figur 17. Schema som visar urvalet av skolor från geografisk analys till uppföljande fråga.

Resultat

32 procent av skolorna utan bokningsbar hall uppger att de har en idrottslokal på sin fastighet

Resultaten visar att 104 av de svarande skolorna (32 procent) har en hall på sin fastighet som inte är tillgänglig för bokning för allmänheten (figur 18). Här finns alltså potentiellt underutnyttjade lokaler. I intervjuerna har det dock framkommit att många av skolorna som svarade "ja" har en mindre sal eller "rörelserum". De har alltså inte en hall enligt den definitionen som används i den här rapporten.

Om svaren på enkäten är representativa för samtliga skolor som saknar bokningsbar hall i de studerade kommunerna, skulle det innebära att cirka 15 procent av alla skolor i de 13 kommunerna har tillgång till en hall som inte är tillgänglig för bokning. Med en svarsfrekvens på drygt 50 procent ska dessa beräkningar dock tolkas med försiktighet.

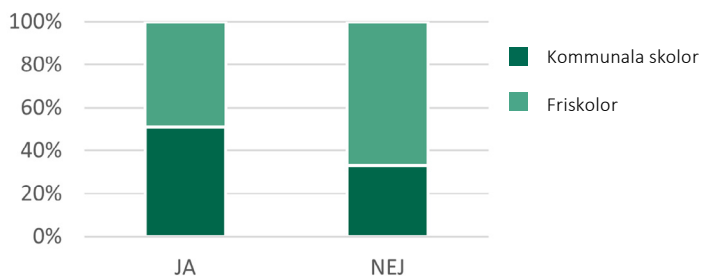


Figur 18. Svar på enkätfrågan: "Har er skole en idrottslokal/gymnastiksal på skolens område?" Svarande saknar bokningsbar hall enligt geografisk analys.

*Många av de som svarat "ja" har en mindre sal eller rörelserum, inte en regelrett hall.

Friskolor oppger i högre utstr kning att de helt saknar idrottslokal

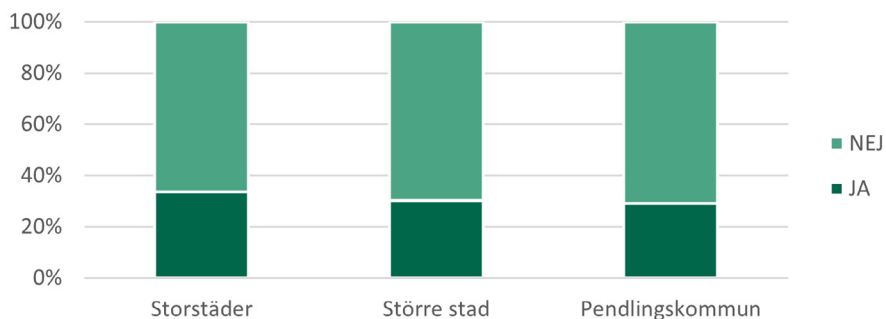
När svaren delas opp efter huvudman (figur 19) visar det sig att hälften av skolorna som svarat att de har en lokal på sin fastighet (men som enligt den geografiska analysen ikke  r tillgänglig för allmänheten f r bokning)  r kommunala. Av skolorna som oppger att de helt saknar lokal på skolens fastighet  r två tredjedelar friskolor.



Figur 19. Svar på enkätfrågan: "Har er skola en idrottshall/gymnastiksal på skolans område?", uppdelat efter huvudman. Svarande saknar bokningsbar hall enligt geografisk analys.

Små skillnader mellan kommungrupper när det gäller potentiellt underutnyttjade lokaler

Figur 20 visar resultat från enkäten uppdelat på kommungrupp. Merparten av skolorna som deltog i enkäten finns i storstäder (234 skolor, jämfört med 73 i större städer och 24 i pendlingskommuner). Skillnaderna är dock små när det gäller hur stor andel av de svarande som uppger att de har respektive inte har en hall på sin fastighet; ungefär en tredjedel av skolorna anger att de har en lokal som inte är tillgänglig för bokning för allmänheten, oavsett kommungrupp.



Figur 20. Svar på enkätfrågan: "Har er skola en idrottshall/gymnastiksal på skolans område?", uppdelat efter kommungrupp. Svarande saknar bokningsbar hall enligt geografisk analys.

Vissa skolor hyr ut i egen regi

Av de 104 skolor som svarade att de har en lokal på sin fastighet, ställde 43 upp på en uppföljande intervju. Syftet med intervjun var att förstå vad som låg bakom att lokalen inte var tillgänglig för allmänheten. Under intervjuerna framgick det dock att några skolor (11 stycken) hyrde ut sina lokaler i egen regi. Dessa saknas alltså i data för den geografiska analysen, som baseras på offentligt tillgänglig information, till exempel kommunernas webbplatser.

Av de 11 skolor som hyr ut sina lokaler i egen regi är 4 kommunala. Samtliga ligger i storstäder. Orsaken till att de hyr ut i egen regi är att skolorna vill ha kontroll över vilka som hyr lokalerna och att de därmed administrerar uthyrningen själva. De har överenskommelser med en till ett fåtal föreningar där det finns förtroende för att lokalerna lämnas i gott skick. Några av de 7 friskolor som hyr ut sina lokaler nämner också att det är positivt med kontroll över vilka hyresgäster som använder lokalerna.

Lokalens storlek och utformning är den vanligaste förklaringen till att den inte hyrs ut

För dem som inte hyr ut sina lokaler är den främsta förklaringen att hallen eller motionssalen är liten och att skolan själv eller kommunen har konstaterat att den inte är attraktiv för uthyrning. Det förekommer också att lokalerna inte anses vara i tillräckligt gott skick. Uthyrning ställer höga krav på anläggningens funktioner, utrustning, ytor för förvaring och att den tål slitage.

Det är också vanligt att lokalen ligger inne i skolan och är svårt att nå utan att nå flera delar av skolan. Ibland är det så att larmsystemet inte är indelat i olika larmzoner.

Friskolor uppger också att de inte har tillgång till ett bokningssystem som skulle möjliggöra uthyrning. Här spelar också ekonomi in: friskolorna menar att de har svårt att konkurrera med kommunernas subventionerade priser. I de fall upprustning skulle behövas för att kunna hyra ut lokalen anses inte investeringarna vägas upp av potentiella intäkter, eftersom föreningarnas betalningsvilja är låg.

Samtliga inkomna motiveringar sammanfattas på sida 37.

”Idrottshallen går inte att hyra ut då entrén nås via skolans övriga lokaler. Det finns ingen säkerhetsspärr-/lösning trots helt nybyggd skola och hall.”

Citat från Midsommarkransens skola, Stockholms stad

*Motivering till varför skolor inte hyr ut sin idrottslokal,
från intervjuer med 43 skolor*

Kommunala skolor:

- Liten lokal
- Lokalen är placerad så att den är svår att nå utifrån
- Endast en larmzon för hela skolanläggningen, eller passersystem som inte är anpassat för externa användare.
- Skolan har dålig erfarenhet av uthyrning, till exempel slitage, skadegörelse

Friskolor:

- Liten lokal
- Har inte tillgång till bokningssystem
- Svårt att konkurrera med subventionerade priser på kommunala hallar. Låg betalningsvilja
- Brist på larm, brandskydd, personal, försäkringsfråga
- Upplever inte att det finns någon efterfrågan
- Risk för skadegörelse och merjobb
- Nyttjas till annat inom verksamheten, till exempel städning
- Religiösa skolor med strikta säkerhetsregler

Analys av bygglovsritningar

Metod

För att ytterligare belysa frågan om huruvida det finns idrottslokaler på skolor som inte är tillgängliga för idrottsrörelsen har vi gjort en mindre studie av skolors bygglovsritningar. Analysen är tidskrävande och vi har därför bara gjort den för en kommun. Vi valde Stockholms stad eftersom frågan om undernyttjade lokaler har varit särskilt stor där, och för att det samtidigt finns lättillgängliga bygglovsritningar via kommunens webbplats.

Vi baserade studien på resultatet av den geografiska analysen. Vi valde grundskolor som utifrån denna analys har identifierats sakna bokningsbara hallar. För ett urval av dessa skolor studerade vi bygglovsritningar. Om det i bygglovsritningarna gick att identifiera ett rum som beskrivs som gymnastikhall eller liknande har skolan antagits ha en hall. Ingen hänsyn har tagits till hallens mått eller utformning.

Skolbyggnader inom Stockholms stad kan ha mycket olika utformning. Vissa byggnader är ursprungligen byggda som skolor medan andra har haft en annan tidigare användning och sedan byggts om. Ursprungliga skolbyggnader finns från sent 1800-tal till tidigt 2000-tal. Detta gör det utmanande att analysera bygglovshandlingar. Generellt är det enklare att identifiera om skolan har en hall ju nyare byggnaden är, eftersom det då har hunnit ske få förändringar. I regel kan det ursprungliga bygglovet användas. Äldre byggnader, och i synnerhet byggnader som haft många olika användningar, är mer tidskrävande att följa genom bygglovsärenden.

Det finns också en skillnad mellan huvudmän för skolan. Kommunala skolor har i större utsträckning en byggnadstyp som gör det lätt att identifiera en eventuell hall, medan friskolor oftare finns i till exempel kontorshus som har byggts om i många olika etapper. Analysen av friskolor är därför mer tidskrävande och som en följd ingår en mindre andel av friskolorna i analysen. För att urvalet inte ska snedvrida resultatet presenteras kommunala skolor och friskolor var för sig.

I den geografiska analysen ingår totalt 146 kommunala grundskolor i Stockholm. Av dessa identifieras 60 utan bokningsbar hall. För 34 av dessa (57 procent) har vi studerat bygglovsritningar.

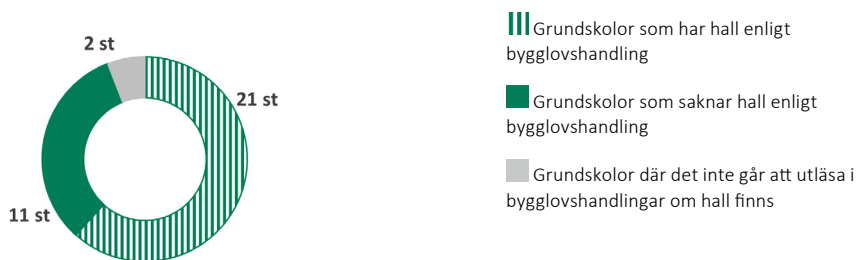
I den geografiska analysen ingår 102 fristående grundskolor i Stockholm. Av dessa identifierades 99 utan bokningsbar hall. Av dessa 99 har vi studerat bygglovsritningar för 30 skolor (30 procent).

Observera att den här studien enbart gäller grundskolor, till skillnad från enkätstudien som också inkluderar gymnasieskolor.

Resultat

Bygglovsanalysen identifierar flertalet ej bokningsbara hallar

Analysen av de kommunala skolorna visar att 21 av 34 studerade skolor (62 procent) har en hall i byggnaden, men denna hall finns alltså inte tillgänglig för allmän bokning. Det här skulle kunna vara en outnyttjad potential. 11 kommunala skolorna saknar helt hall på sin fastighet. Merparten av dessa har dock en hall mycket nära, ofta på skolgården – men denna tillhör en annan fastighet. För 2 studerade skolor kan halltillgången inte utläsas i bygglovsritningarna.



Figur 21. Andel av studerade kommunala grundskolor utan bokningsbar hall, som har eller inte har hall enligt bygglovshandlingar.

Analysen av friskolorna visar en omvänd bild: här saknar 20 skolor av de 30 studerade (67 procent) helt en hall. 8 skolor (27 procent) har en hall som inte kan bokas av allmänheten. För 2 studerade skolor kan halltillgången inte utläsas i bygglovsritningarna.



Figur 22. Andel av studerade fristående grundskolor utan bokningsbar hall, som har eller inte har hall enligt bygglovshandlingar.

En grov beräkning indikerar att var fjärde kommunal grundskola i Stockholm har en hall som inte är tillgänglig för bokning

För att ge en helhetsbild av tillgången till hallar i de kommunala grundskolorna har vi använt den ovan nämnda studien av bygglov för att beräkna möjligt utbud av hallar på kommunala grundskolor i Stockholm. Eftersom bygglovsanalysen bygger på ett urval av kommunala skolor finns en osäkerhet i beräkningen.

Cirka 60 procent (86 stycken) av de kommunala grundskolorna har en bokningsbar hall enligt den geografiska analysen. Om vi antar att återstående 60 kommunala grundskolor har en hall på sin fastighet i samma utsträckning som det urval som studerats i bygglovsanalysen skulle det innebära att 37 kommunala grundskolor har en hall som inte är tillgänglig för bokning. Detta skulle då motsvara cirka var fjärde av de 146 kommunala grundskolorna i Stockholm.

Motsvarande beräkning har inte gjorts för friskolor, eftersom urvalet av friskolor som studerats är mindre.

Analys av bokningsdata

Metod

De utvalda 13 kommunerna har alla digitala bokningssystem där idrottsrörelse och allmänhet kan boka lokalerna. För att förstå i vilken grad de olika anläggningarna bokas önskade vi initialt använda data från dessa bokningssystem. Kommunerna har olika system, med olika möjlighet att ta ut data om bokningsgrad. 5 av kommunerna kunde inte plocka ut data som bedömdes vara tillräckligt jämförbara med övriga kommuner. I det här avsnittet analyseras därför data för 8 av de 13 utvalda kommunerna. Ingående kommuner presenteras i tabell 4.

Bokningsgrad innebär här andel av den tillgängliga tiden som är bokad. Perioden som mäts varierar mellan olika kommuner, men ska återspegla en normal vecka. Även tidsspannet som lokalerna är tillgängliga för bokning varierar. I viss mån kan skillnader i mätperiod påverka resultatet och jämförelser mellan kommuner ska göras med försiktighet. Period och tidsspan för respektive kommun presenteras i tabell 4.

Först redovisas bokningsgrad för enskilda kommuner. Här studeras samtliga kommunala anläggningar, även sådana som inte ligger på skolfastigheter.

Därefter görs en fördjupad studie kring bokningsgrad för enskilda anläggningar på skolfastigheter i Göteborg och Linköping.

Kommun	Vard.	Lör.	Sön.	Mätperiod
Göteborg	17–22*	9–18**	9–18**	2023-01-01–2023-12-31 (exkl. v 22/25–33)
Jönköping***	16–22			Säsongen 2022–23
Linköping	16–22	8–22	8–22	2024-02-26–2024-03-03
Luleå	16–22	9–18	9–18	2023-09-01–2024-04-30
Malmö	17–22	9–18	9–18	2023-08-01–2024-04-31
Stockholm	Uppgifter saknas			2023-08-21–2024-06-09
Tyresö	16–22	8–22	8–22	2023-01-09–2023-06-18 & 2023-08-14–2023-12-17
Östersund	17–22			2023-08-21–2023-12-24

*22 gäller för gymnastiksalor och idrottshallar som förvaltas av grundskole/utbildningsförvaltningen, för övriga lokaler gäller 22.30.

** 18 gäller för gymnastiksalor och idrottshallar som förvaltas av grundskole/utbildningsförvaltningen, för övriga lokaler gäller 19 lördagar och 21 söndagar.

*** Jönköping ingår bara i analysen av olika kundgrupper.

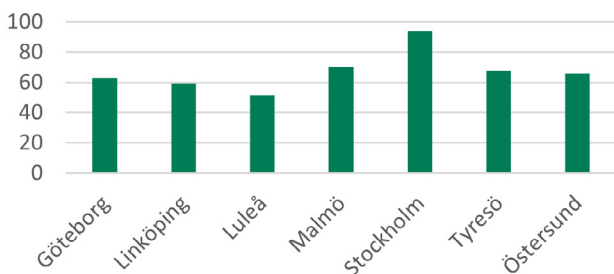
Tabell 4. Tidsspänn och mätperiod för bokningsgrad för respektive kommun.

Bokningsgrad kommunvis

Varierande bokningsgrad mellan kommunerna

Figur 23 visar bokningsgraden för samtliga hallar (idrottshallar och gymnastiksalar). Bokningsgraden varierar mycket mellan de sju kommuner som har jämförbara data för bokningsgrad. Stockholm har högst bokningsgrad med 94 procent, medan Luleå har en bokningsgrad på 51 procent. För Luleå ingår dock inte två ”elithallar” i dataunderlaget. Stockholm sticker ut med en mycket hög bokningsgrad. Här har det varit svårt att redogöra för vilken tidsperiod informationen gäller, vilket försvårar jämförelse med andra kommuner.

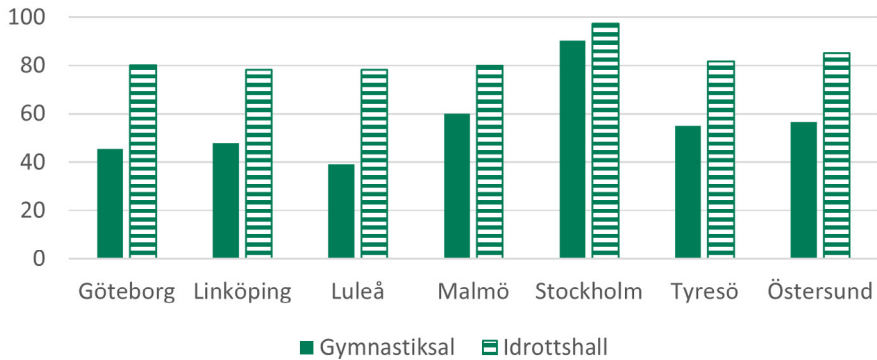
Observera att bokningsgraden avser andel bokade tider av all tillgänglig tid. En bokningsgrad på under 100 procent kan innebära att de mest attraktiva tiderna ändå är fullbokade.



Figur 23. Bokningsgrad för gymnastiksalar och idrottshallar, vardagar efter skoltid
Siffrorna gäller samtliga lokaler, inte enbart på skolfastighet. För Luleå ingår ej data för två elithallar.

Idrottshallar bokas mer än gymnastiksalar

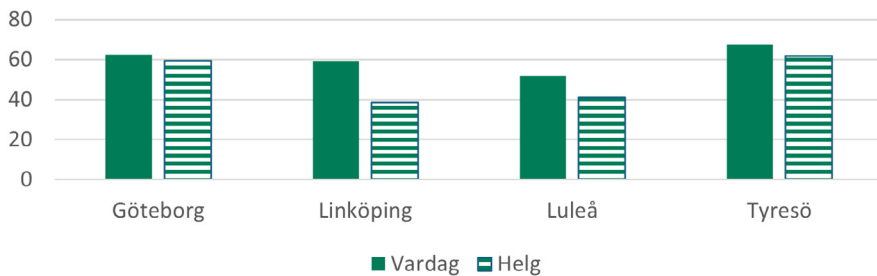
Samtliga kommuner redovisar en lägre bokningsgrad för den mindre typen gymnastiksal. Skillnaderna varierar mycket: i Stockholm är bokningsgraden för idrottshallar bara 7 procentenheter högre än för gymnastiksalar, medan den skiljer sig 39 procentenheter i Luleå. Observera att siffrorna här gäller samtliga lokaler, även utanför skolfastigheter. Siffrorna visas i figur 24.



Figur 24. Bokningsgrad uppdelat på anläggningstyp och kommun, vardagar efter skoltid. Siffrorna gäller samtliga lokaler, inte enbart på skolfastighet. För Luleå ingår ej data för två elithallar.

Högre bokningsgrad på vardagar än helger för merparten av kommunerna

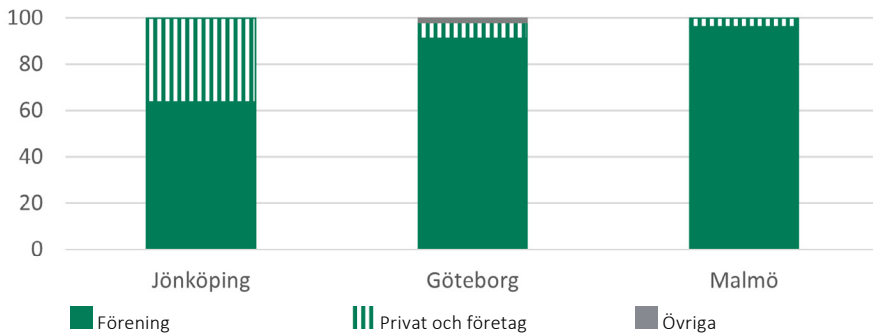
Fyra av kommunerna kan skilja bokningsgrad på helger och vardagar åt, vilket redovisas i figur 25. Bokningsgraden är högre på vardagar för samtliga kommuner. Skillnaderna mellan vardag och helg varierar. Störst skillnader finns i Linköping och minst finns i Göteborg.



Figur 25. Bokningsgrad uppdelat på vardag och helg, samtliga halltyper. Siffrorna gäller samtliga lokaler, inte enbart på skolfastighet. För Luleå ingår ej data för två elithallar.

Föreningar bokar merparten av tiderna, men andelen varierar mellan olika kommuner

Tre av de undersökta kommunerna har data om vilka som bokar anläggningarna: Jönköping, Göteborg och Malmö. Detta redovisas i figur 26. I samtliga kommuner är det föreningar som bokar mest tider: 91 procent i Göteborg och 96 procent i Malmö. Jönköping har en större andel bokade tider hos privatpersoner och företag, men 64 procent av tiderna bokas ändå av föreningar. Jönköpings kommun har aktivt arbetat för att fler ska boka hallar som annars står tomma.



Figur 26. Bokningsgrad uppdelat på kundgrupp

Siffrorna gäller samtliga lokaler, inte enbart på skolfastighet.

Bokningsgrad för enskilda anläggningar

I två kommuner har bokningsgraden kopplats till enskilda anläggningar, vilket möjliggör mer detaljerade analyser kring samband mellan anläggningarnas utformning, läge och bokningsgrad. Här är det också möjligt att bara välja ut anläggningar på skolfastigheter. De två kommunerna som ingår i analysen är Göteborg och Linköping. Kartor över bokningsgrad per anläggning visas på sida 49 och sida 48.

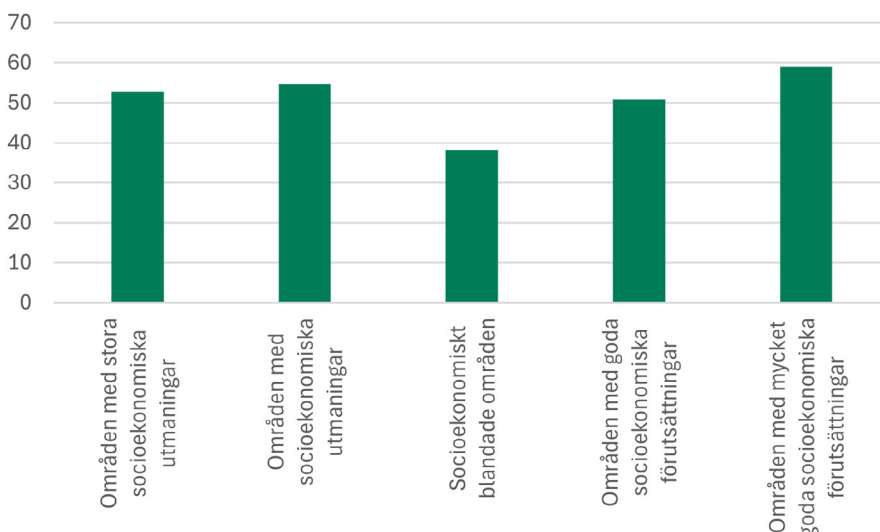
Svårt att se samband mellan bokningsgrad och socioekonomi i området i de två studerade kommunerna

Boverkets segregationsbarometer delar in samtliga stadsdelar (RegSO) i Sverige i fem socioekonomiska grupper, baserat på tre indikatorer. Dessa är andel personer med låg ekonomisk standard, andel personer med förgymnasial utbildning och andel personer som har haft ekonomiskt bistånd i minst tio månader och/eller har varit arbetslösa längre än sex månader. Genom att analysera bokningsgraden för anläggningar inom de olika områdestyperna kan vi beskriva sambanden mellan

områdets socioekonomi och bokningsgrad. Ett diagram över detta visas i figur 27. Enbart gymnastiksalarna ingår, eftersom underlaget för idrottshallar är för litet.

Högst bokningsgrad har gymnastiksalarna i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar, men bokningsgraden är också hög i de två typområdena med socioekonomiska utmaningar. Lägst bokningsgrad har gymnastiksalarna i mellangruppen socioekonomiskt blandade områden.

Det är känt sedan tidigare att det finns ett tydligt samband mellan socioekonomisk bakgrund och barn och ungas aktivitet i idrottsföreningar¹. Skulle de idrottsaktiva utöva idrott lokalt i sin stadsdel borde detta kunna återspeglas i bokningsgraden. Men det är svårt att se tydliga mönster för detta i de två studerade kommunerna.

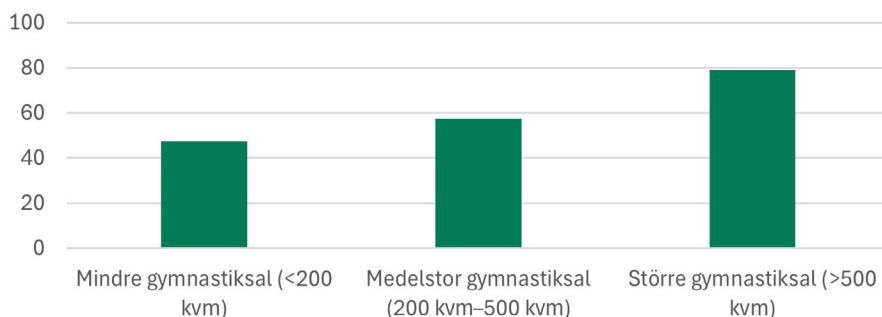


Figur 27. Bokningsgrad för gymnastiksalarna i Göteborg och Linköping, efter socioekonomi i området. Bokningsgrad avser vardagar och enbart skolfastigheter ingår.

Ju större hall desto högre bokningsgrad i Linköping och Göteborg

I det här mer detaljerade datasetet finns möjlighet att analysera samband mellan bokningsgrad och anläggningens storlek. Tidigare har vi på kommunnivå sett att idrottshallar generellt har högre bokningsgrad än gymnastiksalarna. För de enskilda anläggningarna går det att gruppera gymnastiksalarna i olika storlekskategorier, vilket redovisas i figur 28. Det visar sig att det finns skillnader inom kategorin gymnastiksal, där bokningsgraden är högre ju större hallen är.

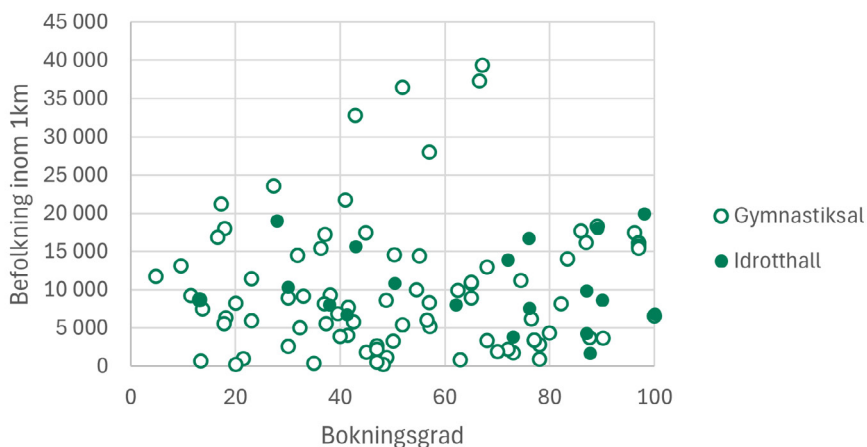
¹ Idrott och segregation – om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle, Centrum för idrottsforskning 2023



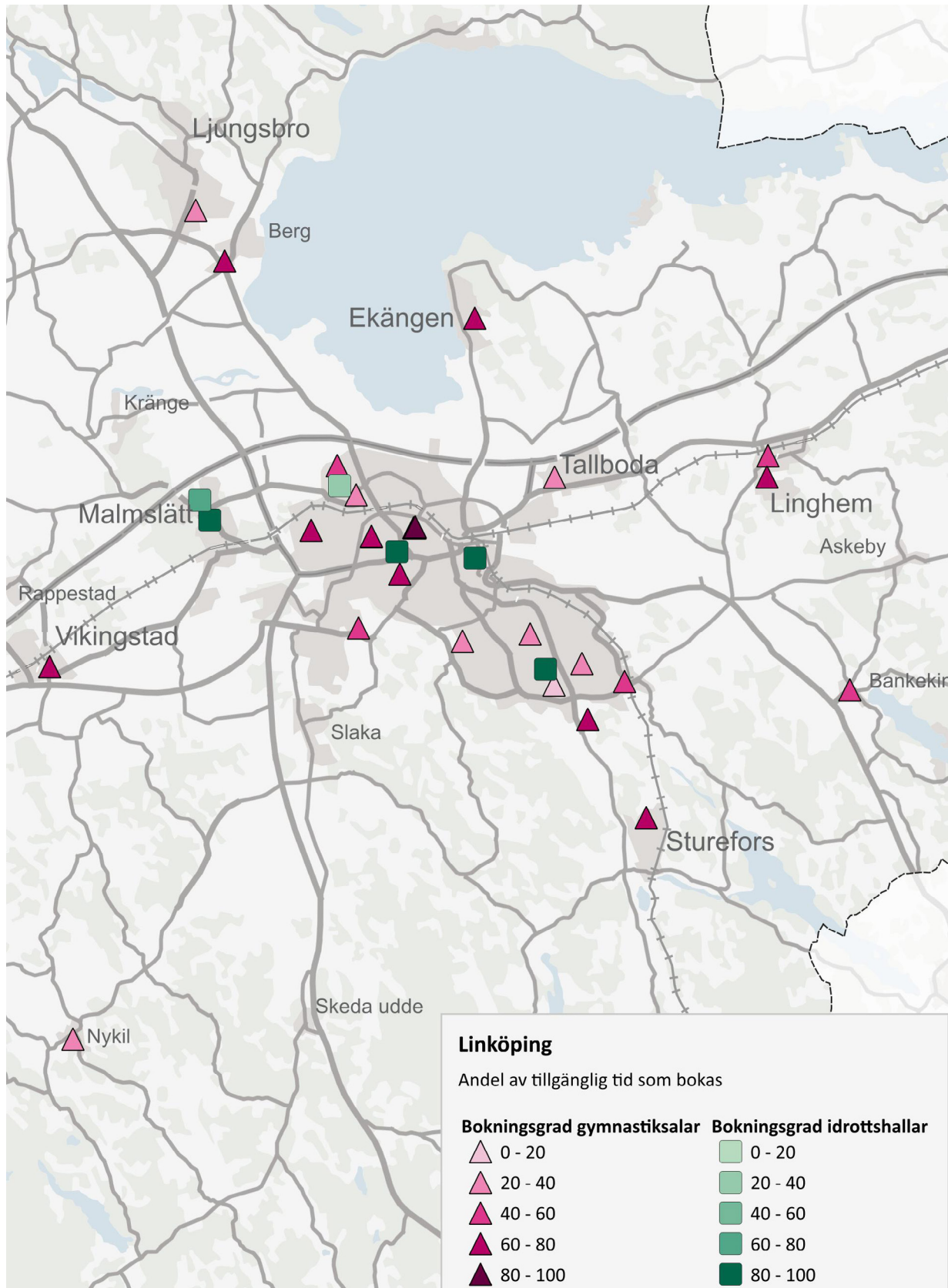
Figur 28. Bokningsgrad efter hallarnas storlek i Göteborg och Linköping. Bokningsgrad avser vardagar och enbart skolfastigheter ingår.

Inga samband mellan bokningsgrad och befolkningstäthet i Linköping och Göteborg

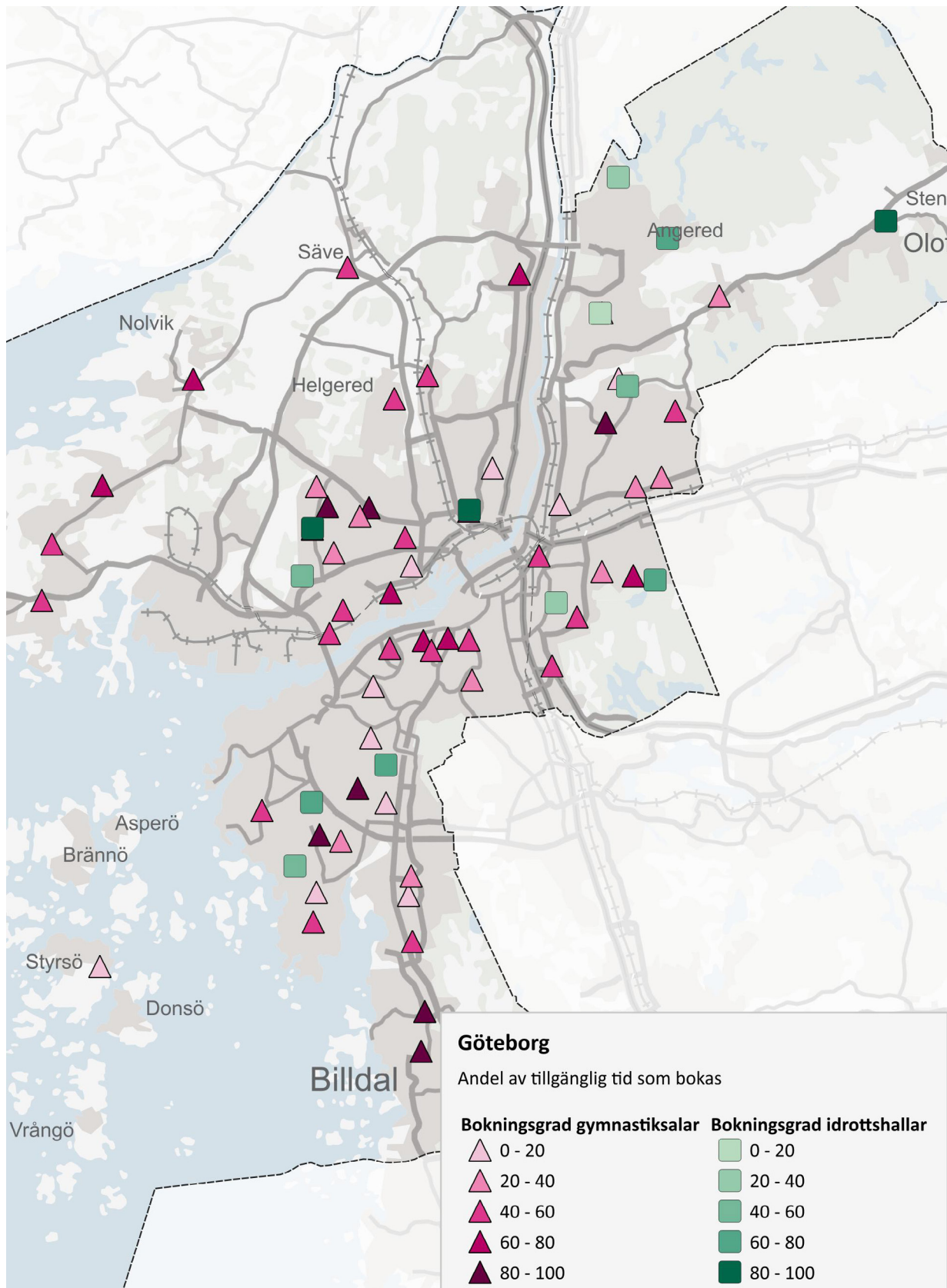
I den allmänna diskussionen, och i samtal med bokningsansvariga, finns en bild av att trycket är högre på hallar i tätare stadsdelar. Men i en analys där vi jämför antal invånare inom 1 kilometer kring hallen med bokningsgrad, i Göteborg och Linköping, kan vi inte identifiera några sådana samband. Sambandet redovisas i figur 29.



Figur 29. Samband mellan lokal täthet och bokningsgrad för idrotthallar och gymnastiksal i Göteborg och Linköping. Bokningsgrad avser vardagar och enbart skolfastigheter ingår.



Figur 30. Bokningsgrad per hall på skolfastighet i Linköping, vardagar.



Figur 31. Bokningsgrad per hall på skolfastighet i Göteborg, vardagar.

Intervjuer med kommunrepresentanter

Vi ville skaffa oss en djupare förståelse kring analysresultatet, samt kartlägga utmaningar och knäckfrågor med skolhallarnas nyttjande. Därför gjorde vi 13 intervjuer med representanter för de utvalda kommunerna under hösten 2024.

Metod

Samtalen med de 13 kommunrepresentanterna genomfördes som semistrukturerade intervjuer. Frågorna skickades ut till intervjupersonerna före respektive intervjutillfälle och berörde fyra övergripande teman: Förvaltning, drift och beslutsfattande, Idrottsrörelsens efterfrågan, Boknings- och nyttjandegrad samt Goda exempel. Temana och de elva tillhörande frågorna formulerades utifrån resultat från den geografiska analysen, enkäten med skolor och analysen av bokningsdata. Frågorna redovisas på sida 51.

I det här kapitlet presenterar vi resultat från intervjuerna. Sammanställningen är indelad i olika tematiska områden som visat sig ha särskild stor betydelse för boknings- och nyttjandegrad av skolornas idrottshallar och gymnastiksal. En summerande tabell som beskriver i vilken grad de olika kommunerna upplever de definierade utmaningarna finns på sida 52.

Avslutningsvis lyfter vi goda exempel som intervjupersonerna tagit upp.

Frågor i intervjuerna

Förvaltning, drift, beslutsfattande

- Vem äger och driftar skolhallarna i er kommun?
- Vem tar besluten inom kommunen? Kan skolor själva välja att inte hyra ut?
- Vilka faktorer påverkar om en skolhall inte hyrs ut?
- Arbetar ni aktivt med att få tillgång till friskolornas lokaler?
- Skulle det vara möjligt att inkludera friskolor i era bokningssystem?
- Hur ser prissättningen ut för era lokaler? Vem får betalt?

Idrottsrörelsens efterfrågan

- Är vissa typer av lokaler mer attraktiva?
- Vilka andra faktorer påverkar bokningsgrad?

Boknings- och nyttjandegrad

- Hur vanligt förekommande är det att föreningar bokar upp flera tider än vad som används?
- Vem kontrollerar faktiskt nyttjandegrad?

Goda och dåliga exempel

- Känner du till några goda exempel på där kommuner lyckats öka tillgängligheten till eller nyttjandet av en idrottshall eller gymnastiksal?

Faktorer som påverkar boknings- och nyttjandegrad

Utmaning/kommun	Stockholm	Göteborg	Malmö	Eskestuna	Jönköping	Linköping	Umeå	Östersund	Luleå	Tyresö	Botkyrka	Sollentuna	Mölnådal
Lokalens egenskaper och utrustning													
Storlek och utrustning påverkar	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bristande skalskydd/larm, eller avsaknad av separat entré	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beroende av bemanning	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Lokalens läge													
Lokal föreningstäthet och geografi påverkar	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tider och veckodagar													
Litet "bokningsfönster"	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Hyresmodell, bokningssystem och rutiner													
Hyresmodell påverkar tillgänglighet	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Stor variation i bokningssystemens funktioner	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kommunikation och rutiner för resttider och påbokning	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Liten uppföljning av nyttjande	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ Stor utmaning
■ Viss utmaning

Tabell 5. Sammanfattande tabell över hur kommunerna uppfattar de olika identifierade utmaningarna för bokning och nyttjande.

Lokalens egenskaper och utrustning

Storlek och utrustning påverkar

Samtliga intervjuer visar att mindre gymnastiksalar har lägre bokningsgrad än fullstora hallar (20x40 m nämns som en gräns). Detta är i linje med den statistik vi presenterat tidigare. Små gymnastiksalar som tillhör äldre skolbyggnader anses ha så pass låg efterfrågan att kommuner ibland själva väljer att inte hyra ut dessa.

”Storleken på hall påverkar hur många personer som kan aktiveras.”

Umeå

Gymnastikalarnas tillgång till utrustning vid uthyrning lyfts också fram som en faktor som påverkar bokningsgrad. Mindre gymnastiksalar saknar ofta utrustning som föreningsidrotten ser som ett minimikrav (exempelvis innebandysarg eller basketkorgar). Föreningarnas tillgång till lös utrustning i hallarna varierar, men ofta behöver föreningarna själva stå för viss utrustning och behöver då kunna nyttja förråd i anslutning till lokalen. Malmö stad ser högre bokningsgrad för anläggningar som i högre utsträckning är anpassade efter föreningarnas behov av utrustning. I Jönköping har kommunen tillsammans med föreningslivet tagit fram en mall för funktioner som bör ingå när en ny hall byggs. Där ingår läktare, utrymme där andra lag kan vänta på sidan om planen och en mindre kiosk.

Bristande skalskydd/larm eller avsaknad av separat entré

Att det saknas separat entré till gymnastiksalen eller idrottshallen uppges som en av de vanligaste orsakerna till att anläggningar på skolfastighet inte hyrs ut. Det kan handla om att hallarna är inbyggda i skolan och inte nås utan att passera andra delar av skolans lokaler, vilket ställer högre krav på passer- och larmsystem. Det förekommer också enstaka exempel där idrottsanläggningen ligger på ett övre våningsplan, vilket inte svarar mot kommunens tillgänglighetskrav.

Beroende av bemanning

Intervjuerna visar att kommunerna har kommit olika långt i att införa digitala passersystem som möjliggör tillgång till lokalerna trots att de är obemannade. Detta varierar också i hög grad inom kommunerna där övergången till passersystem sker gradvis, eftersom det är förknippat med stora kostnader. I många fall blir tillgången till gymnastiksalar och skolhallar därför beroende av skolvaktmästarnas arbetstider, vars kostnader vägs mot potentiella intäkter vid uthyrning. En konsekvens av detta blir att hallarna i vissa fall inte hyrs ut på helger.

Lokalens läge

Lokal föreningstäthet och geografi påverkar

På frågan om det finns andra faktorer, än lokalens egenskaper, som påverkar efterfrågan svarar nästan alla intervjupersoner att föreningstäthet och geografi påverkar. På anläggningar i centrala lägen finns större efterfrågan än i mer perifera lägen, där endast en eller två föreningar konkurrerar om tider. Undantaget är Malmö stad där de menar att kommunytan är så pass liten att det inte får någon betydelse.

”Hur många föreningar som finns i området är väldigt avgörande. Både storlek, och föreningstäthet. Vilken typ av sport påverkar också.”

Linköping

”Geografi är en stor faktor. Bokningsgraden är som högst där folk bor och där föreningslivet är aktivt.”

Jönköping

Specialhallar med tillgång till särskild utrustning (för exempelvis gymnastik, ishockey eller klisterhandboll) avviker från mönstret. Eftersom dessa är få i antal är föreningsaktiva mer benägna att resa till andra delar av kommunen. Enligt Malmö stad lockar specialidrotter i större utsträckning till sig utövare med bättre socioekonomiska förutsättningar, vilket i sin tur påverkar möjligheten att ta sig till olika delar av kommunen. Sollentuna kommun menar också att små gymnastiksalar är mer känsliga för lägesfaktorer, eftersom efterfrågan för dem generellt är lägre.

”Håller du på med isidrott så kan du resa längre. Men i övriga idrotter är närhetsprincipen viktig och de ”tillhör en plats”. Du tränar där du bor.”

Luleå

Enligt flera kommuner syns också ett tydligt mönster där mer etablerade idrottsföreningar är mindre benägna att resa längre avstånd än nystartade.

Tider och veckodagar

Litet ”bokningsfönster”

De mest populära tiderna är måndag till torsdag mellan kl. 17 och 20. Fredagar och sena kvällar är mindre efterfrågade. Flera kommuner rapporterar att ”bokningsfönstret” har minskat de senaste åren, då föreningar i allt lägre utsträckning vill träna tidig eftermiddag (kl 16–17), sena kvällar eller helger. En intervjuperson framhåller dock att en bokningsgrad på 85 procent är mer rimlig med hänsyn till skaderisken sent på kvällen, särskilt för barn och unga.

”Vi har inte råd att bygga mer för att folk bara vill ha de ”bästa tiderna.”

Eskilstuna

Flera intervjupersoner menar också att användningen av fullstora hallar har gått ner i åldrarna, vilket ökar efterfrågan markant på vardagar. Flera kommuner vittnar om att barn från sex års ålder förväntas få tillgång till fullstora hallar eller fotbollshallar.

”Vad är fullt nyttjande? Vill man ha istider och ha träning ofta då kanske man måste i föreningen se över hur många man kan vara? Om man tränger ihop sig skapas fler träningstillfällen för fler.”

Luleå

Föreningarna vill gärna hålla sig till sin hemmaplan och ser helst att samtliga träningstillfällen bokas på samma plan. Samtidigt menar intervjupersonerna att idrottsrörelsens efterfrågan på tider ökat i takt med att antalet träningar per vecka blir fler. Här kan finnas en motsättning mellan idrottsrörelsens förväntan och mål, och kommunens uppdrag. Flera kommuner betonar att deras uppdrag primärt är att få fler i rörelse och inte att skapa förutsättningar för utövande på elitnivå.

”Hemmaplan är kanske rimligt två gånger veckan men den tredje träningen kanske de inte kan förvänta sig det.”

Göteborg

”Det finns en stark kultur av att ’vi har vår plan och vår tid.’”

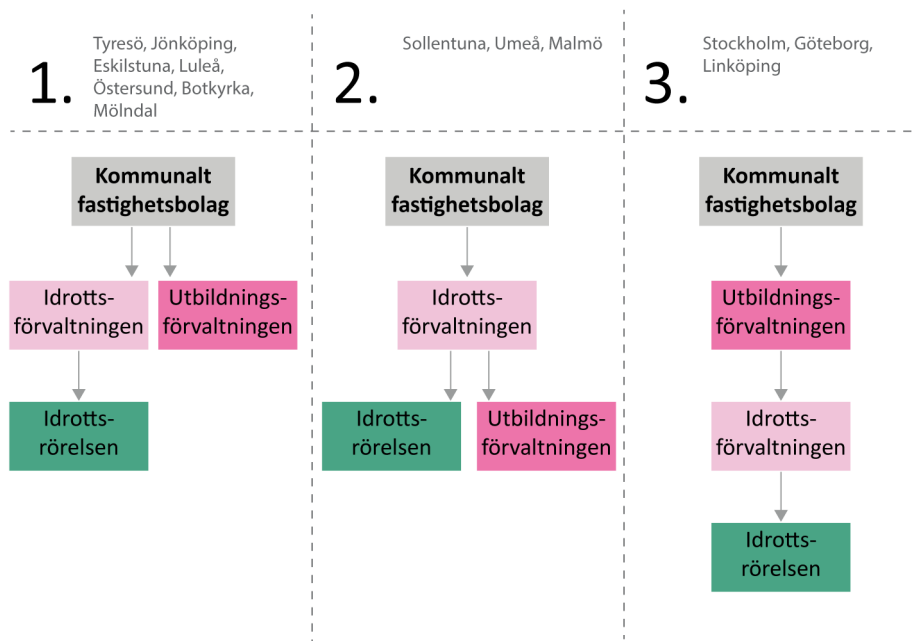
Eskilstuna

Hyresmodell, bokningssystem och rutiner

Hyresmodell påverkar tillgänglighet och incitament för uthyrning

I samtliga kommuner är det ett kommunalt fastighetsbolag som äger skolanläggningarna med tillhörande hallar eller salar. I vissa fall äger idrottsförvaltningen fristående hallar. Hur anläggningarna sedan hyrs ut i första och andra hand skiljer sig åt mellan olika kommuner och ibland också inom kommunen. De ansvariga förvaltningarna har olika namn i de olika kommunerna, men här benämns den förvaltning som ansvarar för grundskola och skola genomgående som utbildningsförvaltningen och förvaltningen som ansvarar för idrottsfrågor benämns som idrottsförvaltningen.

I resultatet från intervjuerna går det att dela in modeller för hyresavtal i tre kategorier.



Figur 32. Schema som visar tre hyresmodeller.

1. Utbildnings- och idrottsförvaltningen hyr lika mycket tid var

Utbildningsförvaltningen hyr från kommunalt fastighetsbolag under skoltid 08:00–16:00/08:00–17:00 och idrottsförvaltningen hyr från kommunalt bolag kvällar och helger. Modellen är den mest förekommande i studerade kommuner. Den används i Tyresö, Jönköping, Eskilstuna, Luleå, Östersund, Botkyrka, Mölndal.

2. Idrottsförvaltningen är förstahandshyresgäst

Idrottsförvaltningen hyr all tid från kommunalt fastighetsbolag. Idrottsförvaltningen hyr sedan ut till skolorna/utbildningsförvaltningen dagtid 08:00–16:00/08:00–17:00. Modellen används i Sollentuna, Umeå, Malmö.

3. Utbildningsförvaltningen är förstahandshyresgäst

Utbildningsförvaltningen hyr all tid från kommunalt fastighetsbolag och hyr sedan ut till eller via idrottsförvaltningen kvällar och helger. Modellen används i Stockholm, Göteborg och Linköping.

I modell ett och två får skolan alltså ingen ersättning för uthyrning kvällar och helger, men de sparar å andra sidan in hyresutgifter på tider de själva inte nytt-

jar. I modell tre får skolorna ersättning för de timmar som idrottsförvaltningen hyr ut kvällar och helger. I kommuner med denna modell beskrivs också större problem med att rektorerna själva väljer att inte hyra ut lokalerna utanför skoltid. Kommunrepresentanter beskriver att det där förekommer fall där rektor eller idrottslärare hyr ut till föreningar där de känner utövarna. Detta gäller framför allt i storstäderna (Malmö har nyligen bytt från denna modell till modell 2). Större städer och pendlingskommuner har i högre utsträckning avtal som förtydligar kommunens ägandeskap. Flera av kommunerna har precis bytt eller är i stånd att byta till modellen där idrottsförvaltningen är förstahandshyresgäst.

I intervjuerna framkommer även att det finns utmaningar med avtalen kring samnyttjande. Delade lokaler och materialförråd skapar problem vid till exempel fall av skadegörelse. Meningarna går också isär om när, hur ofta och för vem det ska städas samt vilken utrustning som ska tillhandahållas.

Stor variation i bokningssystemens funktioner

De tretton kommunerna använder idag fyra olika bokningssystem. Dessa är Multisoft, Rbok, Interbook Go och FRI Webb-bokning. Trots att flera av kommunerna använder samma bokningssystem belyser denna studie att det inte är synonymt med att kommunerna har tillgång till samma funktioner. Kommunerna skraddarsyr de upphandlade systemet för att svara mot olika utmaningar som de identifierat, vilket gör att det finns stora skillnader mellan kommunernas system. Intervjuerna visar att utformningen av bokningssystemet i hög grad blir beroende av beställarens kunskap om vilka funktioner och data som är relevanta för att kunna följa upp boknings- och nyttjandegrad.

”Det blir så mycket administration om bokningssystemet inte är enkelt. Idag krävs mycket handpåläggning.”

Sollentuna

”Vi äger inte utvecklingen av våra egna system”

Jönköping

Som vi tidigare konstaterat resulterar detta också i att flera av kommunerna har svårt att redovisa statistik över bokningsgrad för respektive anläggning. Detta innebär att kommunen själva saknar dataunderlag för att analysera användningen av anläggningarna och i förlängningen hur den kan effektiviseras.

”Det går ju inte att tro saker. Man måste ha svart på vitt och kunna redovisa för politiken. Hur ska vi motivera att vi behöver en ny hall om vi inte har koll på statistiken för befintliga anläggningar?”

Linköping

Under perioden för intervjuerna genomgår eller planerar fem av kommunerna att byta bokningssystem för att bättre tillmötesgå kommunens behov och underlätta bokning för användarna.

Intervjupersoner i större städer eller pendlingskommuner nära storstad efterfrågar ett mer standardiserat bokningssystem som möjliggör samarbeten över kommungränser. I storstäderna menar intervjupersonerna att det däremot är svårt att skapa ett standardiserat system som tillmötesgår de olika behoven hos storstäder och mindre kommuner.

Kommunikation och rutiner för resttider och påbokning

Under intervjuerna framkommer att rutiner för påbokning av avbokade tider eller så kallade resttider ser olika ut i de studerade kommunerna. Vissa arbetar systematiskt med kösystem, direktbokning eller förbestämda tillfällen när resttider släpps för att fylla upp obokade timmar, medan andra kommuner helt saknar rutiner för detta. Här beskriver fler intervjupersoner en svår balansgång mellan att kommunicera utbudet av lokaler, och marknadsföring som konkurrerar med privat verksamhet.

I Linköpings kommun släpps inte resttider i bokningssystemet utan förvaltningen ser själva till att tiderna fördelas till föreningar som uttryckt behov av fler tränings-tillfällen.

Användarvänligheten för slutanvändaren av bokningssystemen får också kritik och där arbetar fler kommuner med att förbättra upplevelsen vid bokning av strö-tider och för att möjliggöra spontana direktbokningar. Intresset för att boka strö-tider är större från idrottsrörelsen om de släpps med ett par veckors framförhållning. För den organiserade idrotten med många barn och unga kan det vara svårt att agera spontant.

”Det är enklare att boka en resa till Australien än att direktboka idrottsanläggningar i dagsläget.”

Luleå

Liten uppföljning av nyttjande

Få av de utvalda kommunerna arbetar idag aktivt och systematiskt med att följa upp faktiskt nyttjande av bokade tider. Den mest förekommande metoden är okulär uppföljning av ambulering personal eller anläggningens egen bemanning. Stockholms stad har till exempel 15–20 personer som ambulerar kl 15.00–00.00

och i Malmö stad görs 10 000–20 000 kontroller per år. Övriga kommuner arbetar mindre systematiskt och snarare med stickprov.

Samtliga intervjupersoner vittnar om att föreningslivet ofta bokar upp fler tider än vad som faktiskt används. Det beror på att fördelningen i regel äger rum innan antalet föreningsaktiva och ledare är säkerställt. De menar samtidigt att systemet är självreglerande på så vis att den höga efterfrågan på tider gör att föreningar som innehar intilliggande tider hör av sig så fort ett lag inte dykt upp till sin bokade tid. I Malmö stad är det ett känt fenomen att föreningar inom samma idrottstyp bokar upp fler tider än vad de behöver för att sedan boka av nära inpå. På så vis blockerar de tider för konkurrerande lag. Statistik från deras kontroller visar dock att endast två procent av tiderna visar avvikelser. Enligt Malmö stad går majoriteten av dessa att relatera till nolltaxan för bidragsberättigade föreningar. Nolltaxan gör att det inte kostar föreningen något att överskatta behovet av träningstillfällen. Därför använder flera kommuner så kallade ordningsavgifter om det visar sig att uppbookade tider inte nyttjas. Dessutom får föreningarna en varning om att förlora tiden efter tre outnyttjade tillfällen.

Samtidigt framkommer röster om att föreningarna är rädda om sina tider och är noga med att de inte står outnyttjade. Om ett lag eller en förening får förhinder förmedlas den ofta vidare till annat lag för att det inte ska stå tomt. Flera kommuner beskriver också svårigheter med långsamma system som kräver avbokning senast fyra dagar innan utsatt tid.

En annan dimension av nyttjandegrad som lyfts är antalet personer som använder en anläggning under en bokad tid. Vid uppföljning säkerställer exempelvis ambulera personal eller passersystem att föreningen dykt upp på utsatt tid, men inte antalet närvarande. Malmö stad menar att träningsgrupperna ofta är små, särskilt en bit in på säsongen där föreningsaktiva kan ha droppat av.

”Det kan vara en förening som bokar upp tider kl 18.00–22.00 och nyttjar sina tider, men det har varit 19 barn på plats.”

Sollentuna

”Vad är full beläggning egentligen? Är de mindre än 20 personer på plan så ska de inte få en helplan. 8 personer kan inte ensamma nyttja en helplan”

Göteborg

Goda exempel

Kommunernas bokningsansvariga nämner följande exempel på hur kommunen har ökat tillgängligheten till och nyttjandet av lokalerna.

Politiska beslut

Flera kommuner lyfter att tydliga politiska beslut om att kommunens skollokaler ska hyras ut kvällar och helger är ett kraftfullt verktyg i diskussioner och avtal med skolorna. Endast representanter från de tre storstäderna vittnar om rektorer som hävdar sin bestämmanderätt genom att neka tillgång till specifika anläggningar.

Hyresavtal

Hyresavtal där idrottsförvaltningen inte är andrahandshyresgäst hos utbildningsförvaltningen ger större tillgänglighet till lokaler. Sådana hyresavtal är när utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen båda hyr direkt av det kommunala fastighetsbolaget eller när idrottsförvaltningen hyr all tid från det kommunala fastighetsbolaget.

Kösystem och påbokning av tider

Flera kommuner använder sig av kösystem till specifika anläggningar för att öka bokningen av avbokade tider eller resttider. Det innebär att föreningen kan anmäla intresse för tider på en viss anläggning och att ett e-postmeddelande skickas ut vid avbokad tid. Det är då önskvärt med snabbfotade system som kan hantera avbokningar och påbokningar inom kort tid.

I Jönköping och Luleå har direktbokning utan krav på framförhållning för den här typen av tider testats med stor framgång, särskilt på mindre attraktiva tider. Principen är att den som bokar ska kunna boka, betala och få passerkod i mobiltelefonen.

Enkla passersystem

Digitala passersystem där det inte krävs någon fysisk nyckel eller kort för passage, minskar behov av bemanning, förenklar kontrollen av närvaro och minskar beroendet av manuellt arbete. Ett sådant system finns exempelvis i Botkyrka kommun. Malmö stad ser även över hur bokningssystemet kan kopplas samman med passersystemet.

Informationskampanjer

Jönköpings kommun och Umeå kommun har genomfört kampanjer för att uppmuntra privatpersoner att boka lediga tider i mindre salar som idrottsrörelsen inte efterfrågar. Jönköpings kommuns informationskampanj hette ”Hallar till alla”. Detta har bidragit till att öka bokningsgraden i mindre populära hallar och öka vetskapen om att det finns lediga tider i kommunala hallar. Intervjupersoner menar att debatten om anläggningsbrist skapar en undanträngningseffekt. Den gör att allmänheten eller nya föreningar tror att det inte finns några lediga lokaler att tillgå, trots att detta främst gäller kl 17.00–20.00 i fullstora hallar. I Sollentuna kommun delas även bidrag ut till de aktörer som arrangerar gratis lovaktiviteter i kommunens gymnastiksalar.

Även Eskilstuna kommun arbetar med att tillgängliggöra idrottshallar för dem som idrottar i lägre utsträckning. ”Idrottsklivet” innebär att tider i anslutning till skoltider bokas upp och erbjuds till organiserat eller oorganiserat ledarlett idrottande. Kommunen arbetar även med att kunna koppla Fritidsbanken till idrottslokaler för att öka användarnas tillgång till utrustning. En pilot ska genomföras i en hall som inte nyttjas i så hög utsträckning av föreningslivet idag.

Byte av fördelningsprinciper

Malmö stad har börjat se över sitt arbetssätt, i samband med en barnkonsekvensanalys av sina fördelningsprinciper. Tidigare utgick principerna från tävlingssystem och inte av aktivering av barn och unga. En motionsförening som saknade fokus på tävling fick då aldrig några tider. Nu undersöker staden en modell där tiderna i stället fördelas efter antal aktiva personer i föreningen.

Öka kunskap om vad som inte används

Kommuner som Linköpings kommun, Eskilstuna kommun och Malmö stad investerar i statistikverktyg för att övervaka nyttjandegrad per anläggning och optimera resursanvändningen. Ambulerande personal i Malmö stad registrerar närvaro direkt i kommunens bokningssystem för att minimera antalet parallella system.

Följa upp faktiskt nyttjande, personer per tillfälle

Ett forskningsprojekt i Linköping kommun utvärderar hur ett system med kameror kan användas för att följa upp antalet individer som använder en sal eller hall.

Anläggningsutveckling

Kommuner som Luleå och Umeå prioriterar att bygga stora, flexibla hallar som kan användas av flera grupper samtidigt. Detta är en långsiktig strategi för att maximera nyttjandet. Majoriteten av kommunerna har som princip att bara bygga fullstora hallar när det byggs nytt och omvandla små gymnastiksalor till större lokaler vid eventuell renovering.

Knatteverksamhet som nyttjar tidigare tider

I Stockholm förekommer organiserad hämtning från förskola/skola för att lagmedlemmarna ska kunna börja spela tidigare på eftermiddagen. Föräldrarna hämtar sedan upp barnen direkt på idrottsanläggningen efter avslutat träningspass.

Öppna upp för fler tider på dygnet

Flera kommuner utforskar möjligheter att tillgängliggöra sina anläggningar även nattetid för att tillmötesgå dem som inte arbetar vanliga kontorstider. En intervju-person lyfter också frågan om huruvida skolor bör blockhyra vardagar mellan kl 08:00 och 16:00. Om skolorna endast hyr sina lektionstimmar skulle hyreskostnader minska och tider under dagtid tillgängliggöras för exempelvis gåfotboll för seniorer eller friskolor som saknar egen anläggning.

Dialog med idrottsrörelsen för att öka användningen av underutnyttjade lokaler

Flera kommuner lyfter att det är viktigt med dialog kring både bokningssystem och vilka lokaler som idag används lite. Med dialog kan man både skapa förståelse hos kommunen om vad som saknas i en viss lokal, och uppmärksamma idrottsrörelsen på lokaler de kanske tidigare inte tänkt på. Samarbete med idrottsförvaltningen och föreningsliv kan göra att en gymnastiksal, som tidigare inte hyrts ut, görs tillgänglig. Ett exempel är HP Warta på Hisingen i Göteborg, där handbollsföreningen förlagt sina mini-handbollsträningar i gymnastiksalor som tidigare inte användes.

Göteborgs stad, Malmö stad och Botkyrka kommun är goda exempel på när föreningslivet och kommunen har samverkat för att fördela träningstider till barnverksamhet eller specifika typer av träningspass i skolornas gymnastiksalor.

Malmö stad arbetar också med att förtydliga hur många personer som ryms i de olika anläggningarna, för att uppmuntra föreningarna att utnyttja hela kapaciteten.

Intervjupersoner menar att fotbollen redan har kommit långt i att göra användningen av anläggningarna mer effektiv eftersom planerna ofta delas upp i flera mindre ytor. Utvecklingen ser dock inte likadan ut för inomhusidrotterna. Här finns också större utmaningar i själva lokalerna: för att dela en hall ställs vissa krav på till exempel vikväggar, placering av basketkorgar, golvmarkeringar och liknande. Idrotter som gymnastik är också i högre grad beroende av utrustning som kräver förvaring.

Slutsatser

Slutsatserna utgår från de teman som varit vägledande i studien och som presenteras på sida 11.

Går det att uppskatta hur stor andel av det totala antalet idrottsanläggningar utgörs av idrottsanläggningar på skolor?

Idag saknas heltäckande data över totalt antal idrottsanläggningar i Sverige. Den mest omfattande tillgängliga källan är Riksidrottsförbundets kartläggning av bokningsbara anläggningar.

Frågan går att besvara om vi begränsar frågeställningen till idrottsanläggningar som är allmänt tillgängliga för bokning, och antar att ”idrottsanläggningar på skolor” motsvaras av skolans fastighetsområde. Utifrån dessa avgränsningar indikerar den geografiska analysen att omkring tvåtredjedelar av de bokningsbara hallarna finns på skolfastigheter och omkring var tjugonde av de bokningsbara bollplanerna.

I arbetet med studien har det visat sig att skolans fastighetsområden inte alltid motsvarar vare sig det som i allmänhetens ögon uppfattas som ”skolans idrottslokal” eller de lokaler som skolorna har rådighet över. Dels finns anläggningar som ligger intill skolorna och nyttjas av skolorna, men som tillhör en annan fastighet. Dels visar kartläggningen av olika hyresmodeller att rådigheten över lokalerna påverkas mer av hyresmodell än den geografiska fastighetsgränsen. I kommuner där idrottsförvaltningen är förstahandshyresgäst verkar det generellt vara enklare för idrottsrörelsen att få tillgång till anläggningarna.

Finns det idrottsanläggningar på skolor som idag inte alls nyttjas utanför skoltid? Vad beror det i så fall på?

Att det inte finns någon heltäckande nationell kartläggning av de idrottsanläggningar på skolor som enbart nyttjas av den specifika skolan är kanske inte så förvånande, men utgör en utmaning för frågeställningen. För att förstå i vilken grad det finns idrottsanläggningar på skolor som inte nyttjas utanför skoltid används två olika metoder: enkät till skolor i ett urval kommuner samt analys av bygglovsritningar. Metoderna bygger på ett urval och de kvantitativa resultaten ska förstås utifrån detta.

Både enkät och bygglovsstudie visar att det finns skolor med anläggningar på skolor som inte är tillgängliga för bokning, och alltså sannolikt inte nyttjas utanför skoltid av externa aktörer. Omfattningen är mycket svår att fastställa men studierna indikerar att det skulle kunna röra sig om omkring 15 procent av samtliga skolor i de 13 fokuskommunerna och 25 procent av de kommunala grundskolorna i Stockholms stad.

I våra intervjuer lyfter bokningsansvariga och representanter från skolor fram ett antal faktorer som påverkar om en anläggning på skolan hyrs ut eller ej. De vanligast förekommande anledningarna att en lokal inte hyrs ut kan sammanfattas i tre punkter:

- Det finns tekniska orsaker, som att lokalen inte går att nå utan att passera övriga delar av skolan, att larmsystemet inte är anpassat för att man bara ska använda delar av lokalen eller att det saknas låssystem som gör att externa användare kan låsa upp vissa tider.
- Efterfrågan är låg på grund av att lokalen inte uppfyller idrottsrörelsens behov/krav vad gäller till exempel storlek, utrustning eller förrådsmöjligheter.
- Uthyrning riskerar att öka slitaget på eller skadegörelse av lokalerna och/eller utrustningen.

I analyserna av hur de lokaler som hyrs ut faktiskt bokas visar det sig återigen att storlek på lokalen påverkar: ju större hall desto högre bokningsgrad. I diskussioner med idrottsrörelsen och bokningsansvariga har det framkommit att det inte behöver vara själva storleken som har betydelse, utan också att större hallar ofta har bättre tillgång till utrustning, eller förråd där föreningarna själva kan förvara utrustning.

Bokningsansvariga i kommunerna lyfter att lokalernas läge i kommunen påverkar hur mycket de används, där högre befolkningstäthet och fler föreningar lokalt bedöms öka bokningsgraden. Detta har varit svårt att bekräfta med andra data. Geografiska analyser för läge och bokningsgrad har dock bara genomförts för två kommuner.

En utmaning som många bokningsansvariga lyfter är att sett till all tillgänglig tid är det förhållandevis få timmar som är attraktiva för idrottsrörelsen. Det gör att anläggningarna används i mindre grad sent på kvällen eller tidig eftermiddag.

Vilka använder de idrottsanläggningar som finns på skolor efter skoltid? Används de av idrottsföreningar eller av andra aktörer?

För att kunna svara på vilka som använder anläggningarna efter skoltid behöver vi data kring hur idrottsanläggningarna nyttjas. Under arbetet med den här studien har det framkommit att många kommuner har svårigheter att ta fram den typen av uppgifter. I 3 av de utvalda 13 kommunerna går det att utläsa vilka som bokar tid på idrottsanläggningar, men det är inte möjligt att skilja ut anläggningar på skolor från andra anläggningar. Utifrån de data som finns tillgängliga framstår det som att föreningarna är en mycket stor användargrupp: i Malmö och Göteborg bokas över 90 procent av tiderna av föreningar. I Jönköping är det lägre, 64 procent, men här har kommunen aktivt arbetat med att få fler att boka anläggningar som inte efterfrågas av idrottsrörelsen.

Finns det potential att öka tillgången till skolans idrottsanläggningar för andra aktörer såsom föreningsidrotten?

Analyserna visar att det finns idrottsanläggningar på skolor som idag inte används alls, eller används i mindre grad. I viss mån verkar det som att utvecklad teknik kring passersystem skulle kunna tillgängliggöra lokalerna. Det här är ett arbete som pågår i många kommuner, men som är kostsamt.

Det verkar också som att många av de anläggningar som idag inte nyttjas, inte uppfyller de behov som idrottsrörelsen har. Det handlar både om lokalens storlek, och om tillgång till utrustning eller möjligheten att förvara utrustning.

Bokningsansvariga i kommunen upplever att anläggningarnas yta skulle kunna utnyttjas mer effektivt, och ger som exempel hur fotbollsföreningar framgångsrikt delar in större planer i mindre. En sådan typ av indelning ställer vissa krav på lokalerna, som vikhägar och möjlighet att placera mål så att det går att nyttja en lokal "på tvären".

Det framstår alltså som att vissa justeringar i lokalernas utrustning skulle kunna möjliggöra att större lokaler kan nyttjas mer effektivt och att mindre lokaler bättre kan uppfylla idrottsrörelsens behov. Det gäller både idrottsutrustning som gymnastikredskap eller basketkorgar, och "kringutrustning" som vikhägar och förråd. Här behövs troligtvis en nära dialog mellan kommuner och idrottsrörelse för att förstå vad som behövs för specifika lokaler, kopplat till specifika idrotter.

För att kunna identifiera vilka lokalerna som skulle kunna användas mer effektivt är det också viktigt att kommunerna har bra kunskap om hur lokalerna används. Här verkar det finnas stora utvecklingsmöjligheter vad gäller bokningssystemen. Många kommuner har svårt att ta fram data om vilka lokaler som bokas vid vilka tillfällen.

Smidigare system för av- och påbokning skulle också kunna möjliggöra för utövare att boka strötider. Delar av idrottsrörelsen har svårt att utnyttja den flexibiliteten (till exempel en del organiserad idrott för barn och unga), men för andra kan den här typen av strötider vara attraktiva.

Intresset för att använda idrottsanläggningarna varierar mycket över dygnet och veckan. Att de tider när de flesta är lediga från arbete eller skola är mest populära är inte förvånande, och en helt jämn bokningsgrad över dygnet och veckan är sannolikt inte möjlig. Men det finns en del intressanta exempel på hur tidiga eftermiddagstider kan användas genom att hämtning organiseras av idrottsförening eller skola.

Barn och ungas möjligheter att själva ta sig till och från träning skulle också kunna öka möjligheten att utnyttja tidigare tider. Säkra trafikmiljöer, idrottsanläggningar som är nåbara med kollektivtrafik och på nära avstånd från skola och bostad underlättar för barn att själva ta sig till träningen. Forskning visar också att det finns starka sociala normer som förhindrar barn att resa själva². Här skulle föreningarna kunna få en viktig roll genom att uppmuntra familjer att låta barn och unga att resa själva, för att visa att det är möjligt och bryta normer.

När det gäller möjligheter för barn och unga att resa själva finns möjligtvis också en paradox när det gäller att utnyttja oanvända idrottsanläggningar bättre: om lokala föreningar blir hänvisade till anläggningar längre bort, krävs både mer restid och behov av att föräldrar följer barnen, vilket i sin tur skulle kunna minska vilka tider som är möjliga att nyttja.

Ett fåtal kommuner har en hyresmodell där idrottsförvaltningen är andrahandshyresgäst, vilket verkar möjliggöra för vissa skolor att säga nej till uthyrning. Om skolan då inte själv ser incitament för att hyra ut lokalen används den inte utanför skoltid. I kommuner med hyresmodeller där idrottsförvaltningen är förstahandshyresgäst förekommer inte det.

² Forsberg, H., Palma-Leal, X., Ruiz-Alarcón, A., Aznar, S., Campos-Garzón, P., Rutberg, S., Lindqvist, A.-K., Chillón, P., & Huertas-Delgado, F. J. (2024). How parents' perception of the social norm is associated with their adolescent's commuting behaviour to school. *Journal of Transport & Health*, 36, 101786

Friskolor saknar i större utsträckning helt hallar, men de friskolor som har hallar skulle kunna utgöra en dold resurs. Friskolorna i intervjuerna anger att de inte har tillgång till bokningssystem. En samverkan mellan kommuner och friskolor kunna innebära att friskolornas lokaler skulle kunna nås genom de kommunala bokningssystemen. För större friskolekoncerner kanske egna bokningssystem skulle kunna vara relevant.

Reflektioner

Vilket ansvar har kommunerna för att tillhandahålla lokaler och utrustning till andra aktörer?

Det finns en lång tradition av att kommuner tillhandahåller idrottsanläggningar till idrottsrörelsen. Våra resultatet tyder på att en mycket stor del av anläggningar på skolor är tillgängliga för andra aktörer utanför skoltid. De studerade kommunerna verkar också i hög grad ha tydliga politiska beslut om att anläggningarna ska kunna användas utanför skoltid. Det finns goda hållbarhetsargument för att använda befintliga lokaler effektivt i stället för att bygga nytt, och att möjliggöra för invånarna att vara fysiskt aktiva på fritiden.

Samtidigt finns det en del konfliktpunkter i det här förhållandet: Vem ansvarar för slitage och eventuell skadegörelse? Vilket ansvar har skolan för att anpassa lokalerna efter idrottsrörelsens behov? Och vilket ansvar har idrottsrörelsen för att anpassa verksamheten så att den fungerar i kommunala lokaler? I vilken grad ska skolans idrottsutrustning också vara tillgänglig för idrottsrörelsen eller andra aktörer?

Den här utredningen fokuserar på idrottsrörelsens användning av anläggningarna. I verkligheten finns det fler aktörer som använder anläggningarna, eller skulle kunna använda dem, och som delvis har olika behov. Aktörer som diskuterats under arbetet med den här utredningen är skolornas fritidsverksamhet, utövare av spontanidrott samt utövare av andra aktiviteter än idrott, som dans eller yoga. Skolverksamhetens behov skulle också kunna sträcka sig utanför skoltid – till exempel för städning eller iordningsställande av lokalerna. När det är konkurrens om platsen behöver man sannolikt prioritera mellan dessa aktörer.

Finns det en matchningsproblematik mellan idrottsrörelsens verksamhet och skolornas lokaler?

Under arbetet med utredningen har det framkommit att det finns en viss frustration hos både kommuner och idrottsrörelsen. Lite hårdtaget upplever kommunerna att idrottsrörelsen ställer höga krav på vilka lokaler de önskar använda, och under vilka tider. Idrottsrörelsen upplever brist på lokaler och utrustning. Samtidigt finns det uppenbarligen skollokaler som inte används alls, eller används i mindre utsträckning. Bilden som framkommer är att det finns en matchningsproblematik. Från kommunernas sida borde idrottsrörelsen kunna förändra sin verksamhet och på så vis kunna använda andra lokaler. Från idrottsrörelsens perspektiv borde

kommunerna kunna göra förändringar i lokalerna för att möta behoven. Idrottsrörelsen utgörs av många olika idrotter, och ännu fler föreningar som har olika behov. Skollokalerna är också sinsemellan olika och har olika förutsättningar. För att bättre förstå hur matchningsproblematiken skulle kunna lösas behövs mer detaljerade studier. Här skulle ett urval av skolor med oanvända lokaler kunna detaljstuderas tillsammans med lokala föreningars behov för att ta fram ett exempelbibliotek på lösningar, utifrån både lokalernas och verksamheternas perspektiv.

Vilken roll har friskolorna när det gäller tillgång till idrottslokaler?

Utredningen visar på flera skillnader mellan friskolor och kommunala skolor vad gäller idrottslokaler tillgängliga utanför skoltid. I den geografiska analysen av samtliga skolor i landet är friskolorna överrepresenterade i gruppen skolor som saknar bokningsbara lokaler. Våra resultat från enkäter och bygglovsanalyser tyder på att de friskolor som saknar bokningsbar anläggning på sin fastighet i högre grad än kommunala skolor helt saknar idrottslokal på skolan. I intervjuer med skolor beskrivs att man i de fallen hyr in sig i närliggande idrottsanläggningar eller använder sig av mindre "rörelserum" för att bedriva idrottsundervisning.

Sedan friskolereformen 1992 har antalet friskolor ökat snabbare än antalet kommunala skolor³. Resultatet i den här utredningen indikerar att antalet idrottslokaler inte har ökat i samma takt, givet att friskolor i lägre grad har en idrottsanläggning på skolan. Detta skulle kunna påverka den totala tillgången till idrottslokaler.

³ Skolverket. (2017). PM – Elever och skolenheter i grundskolan läsåret 2016/17.

Idrottsanläggningar på skolfastigheter – Analys av idrottsrörelsens tillgång till anläggningar på skolor är en rapport från Centrum för idrottsforskning (CIF). Rapporten är CIF:s svar på regeringsuppdraget att genomföra en övergripande kartläggning och analys av idrottsrörelsens tillgång till idrottsanläggningar, främst inom kommunala skolfastigheter. Utredningen har genomförts av analysföretaget Spacescape.